

TÜRKİYE'YE YÖNELİK TÜRKMEN GÖÇÜ VE TÜRKİYE'DEKİ TÜRKMEN VARLIĞI

TURKMENS' MIGRATION TOWARDS TURKEY
AND TURKMEN POPULATION IN TURKEY

هجرة التركمان نحو تركيا
والوجود التركماني في تركيا

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

TÜRKİYE'YE YÖNELİK TÜRKMEN GÖÇÜ VE TÜRKİYE'DEKİ TÜRKMEN VARLIĞI

TURKMENS' MIGRATION TOWARDS TURKEY AND TURKMEN POPULATION IN TURKEY

هجرة التركمان نحو تركيا والوجود التركماني في تركيا

Rapor No: 19
Eylül 2010

ISBN: 978-605-5330-64-4

© 2010

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkûm edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik haklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaştırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi, bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algılamasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM, bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM; web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak, bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

İçindekiler

Sunuş	4
Giriş	5
1. Bölüm: Türkiye'ye Yönelik Türkmen Göçü	7
1.1. Türkiye'ye Yönelik Türkmen Göçünü Etkileyen Tarihsel Sebepler	7
1.2. Siyasal ve Sosyal Sebepler	9
1.3. Türkiye'de Yaşayan Türkmenlerin Toplumsal Yapısı	12
2. Bölüm: Türkiye'deki Türkmen Kuruluşları	17
2.1. Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği (ITKYD)	17
2.1.1. ITKYD Ankara Şubesi	18
2.1.2. ITKYD Konya Şubesi	19
2.1.3. ITKYD İzmir Şubesi	20
2.2. Türkmen Aydınlar Derneği	20
2.3. Antalya Irak Türkmen Birliği ve Dayanışma Derneği	20
2.4. Türkmeneli İnsan Hakları Derneği	21
2.5. Irak Türkmenleri Kardeşlik ve Kültür Derneği (ITKAD)	21
2.6. Irak Türkleri Adalet Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (ITYAD)	22
2.7. Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı (TİKV)	22
2.8. Kerkük Vakfı	23
2.9. İhsan Doğramacı Erbil Vakfı	23
2.10. Türkmen Danışma Meclisi	24
3. Bölüm: Türkiye'de Türkmen Medyası	24
3.1. Kerkük Haber Ajansı	25
3.2. Türkmen Basın Konseyi	25
3.3. Türkmenlerle İlgili İnternet Siteleri	26
3.4. Türkmenlerle İlgili Kitaplar ve Dergiler	28
3.4.1. Kitaplar.....	28
3.4.2. Dergiler.....	32
4. Sonuç	33
Ekler :	
Ek-1: Türkiye'de Yaşayan Türkmenlerin Yerleşim Bölgeleri	35
Ek-2: Proje Kapsamında Mülakat Yapılan Kimseler	36

Sunuş

Göç çalışmaları, dünyada özellikle akademik çevrelerde giderek daha yoğun biçimde ilgi gören bir alandır. Batı'nın Doğu'dan aldığı yoğun göçü inceleme, anlama, yönlendirme ve önleme çabası, göç çalışmalarını her açıdan teşvik eden başlıca nedendir. Göç yollarının kavşak noktasında bulunan Türkiye'de ise bu konu Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde daha popüler bir hal almıştır. Oysa iç ve dış göçün ülkemiz üzerinde oldukça karmaşık ve derinlemesine sosyal, siyasi, ekonomik ve güvenlik etkileri vardır. Üstelik Türkiye, binlerce yıldır göçlerin kavşak noktası olan bir coğrafya üzerindedir. Bu nedenle de Türkiye'de AB süreci gibi dinamiklere bağımlı kalmadan kapsamlı göç çalışmaları yapılması gerekmektedir.

ORSAM bu düşünceyle, önümüzdeki dönemde Türkiye'ye yönelik Ortadoğu kaynaklı göçün dinamiklerini inceleyen çalışmalar yayınlayacaktır. Çalışmaların ilk halkasını, komşumuz Irak ve Iraklı Türkmenler oluşturmaktadır.

Görüş ve önerileri almak için yaklaşık 3 ay internet sitemizde taslak metnini yayınladığımız "Türkiye'ye Yönelik Türkmen Göçü ve Türkiye'deki Türkmen Varlığı" isimli bu raporumuzda, Irak'ın kuruluşundan günümüze kadar Türkiye'ye yönelik gerçekleşen Türkmen göçü ve Türkiye'de oluşan Türkmen varlığı irdelenmiştir. ORSAM Ortadoğu Uzmanı Bilgay Duman tarafından Türkiye'deki Türkmen kuruluşlarında yapılan arşiv çalışmaları ve mülakatlar ışığında hazırlanan bu rapor 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Türkiye'ye yönelik Türkmen göçünün arka planı incelenmektedir. Süreci etkileyen tarihsel, sosyal ve siyasal nedenler aydınlatılarak göçün arttığı dönemler, tercih edilen yerleşim alanları, Türkiye'nin tercih edilme nedenleri gibi konular ele alınmaktadır. Ardından Türkiye'deki Türkmen toplumunun yapısına, Türkmenlerin Irak'ın hangi vilayetlerinden geldiklerine, medeni hallerine ve Türkiye'ye entegrasyon süreçlerine dair ilginç detaylara yer verilmektedir. Türkmenlerin Türkiye'ye entegrasyon süreçleri konusunda değerli veriler paylaşılmaktadır.

Raporun ikinci bölümünde, Türkiye'deki Türkmen kuruluşlarının kuruluş amaçları ve faaliyetleri anlatılmaktadır. Bu bölüm, tüm Türkmen kuruluşlarını kapsamaması nedeniyle özellikle Türkmen toplumu dışındaki ilgililer için derli toplu veriler sunmaktadır. Türkiye'de Türkmenler tarafından kurulan sivil toplum kuruluşlarının gelişim seyri, ilgilendikleri konular ve yöneticileri hakkında birinci elden alınmış bilgiler verilmektedir.

Raporun üçüncü bölümünde incelenen Türkmen medyası, üzerinde titizlikle durulması gereken bir konudur. Çünkü raporda da görüleceği üzere, bu konuda yeterince güçlü bir medya altyapısından bahsetmek halen mümkün değildir. Umarız, Türkmen medyasının profesyonelleşme ve kurumsallaşma noktasındaki eksikleri yakın zamanda giderilebilir. Bu bölümde ayrıca, Türkmen toplumunun meselelerini konu alan ve Türkiye içinden-dışından yönetilen internet sitelerinin bir dökümü yer almaktadır. Aynı bölümünde, Türkmen siyaseti, edebiyatı, kültürü ve benzer konularda Türkçe yayınlanmış kitapların listesi de verilmektedir. İleride yapılacak çalışmalarla farklı dillerdeki kitap, makale ve benzer yapıtların da bu listeye eklenmesi mümkündür.

Raporun sonuç bölümünde önemli tespit ve önerilere yer verilmektedir. Bunlar arasında en önemlisi kuşkusuz, Türkmen kurum ve kuruluşlarının ortak bir çatı altında toplanarak aralarındaki işbirliğini artırmaları, ortak hedefler belirleyerek toplumun maddi ve manevi kaynaklarını bu amaçlar için seferber edebilme ihtiyaçlarıdır. Şüphesiz bunun olup olmayacağı ya da nasıl olacağı konusunda karar verecek olan Türkmen toplumunun kendisidir. Ancak unutulmamalıdır ki, Irak'ta ve bölgemizde yaşanan gelişmelerinin baş döndürücü hızı, karar alma süreçlerinin zaman kaybını hoş görmeyecektir.

Her eser ve çalışma gibi bu raporun da eksikleri olabilir. Yeni çalışmalarda eksiklerin giderilmesinin, okurlarımızdan gelecek görüş ve önerilere bağlı olduğu düşüncesindeyiz. Raporun hazırlanması sırasında bilgi ve belgelerini paylaşan Türkmen kuruluşlarıyla, değerli görüşleriyle çalışmaya katkıda bulunan herkese teşekkürlerimizi sunuyoruz. Bu çalışmamızın, Türkiye'de Türkmen göçü üzerine daha kapsamlı ve farklı boyutlara ışık tutan zengin akademik araştırmalar yapılmasını teşvik etmesini arzu ediyoruz.

Saygılarımla,

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

Hazırlayan:

Bilgay Duman,
ORSAM Ortadoğu Uzmanı

TÜRKİYE'YE YÖNELİK TÜRKMEN GÖÇÜ VE TÜRKİYE'DEKİ TÜRKMEN VARLIĞI

Özet

* Türkiye'ye yönelik Türkmen göçü, Irak'ın kuruluşundan bugüne kadar devam eden ve devam etmesi beklenen bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Kriz dönemleri yoğun olmakla birlikte, Türkmen göçünün süreklilik arz ettiği söylenebilir. Türkiye'de Türkmenler, İstanbul ve Ankara başta olmak üzere İzmir, Konya ve Antalya'da yoğun olarak yaşamaktadır.

* Türkiye'ye yönelik Türkmen göçü farklı özelliklere sahiptir. Özellikle kriz dönemlerinde toplu göçler yaşanırken, zaman zaman bireysel ve kaçak göçler de görülmektedir. 1990'dan önce Türkiye'ye göç eden Türkmenler genellikle bireysel ve küçük gruplar halinde gelmiştir.

* Irak'taki rejimlerin Türkmenlere yönelik baskıcı politikalarıyla birlikte, Irak'taki savaş ve çatışma dönemleri, Türkmen göçünü tetikleyen en büyük etkenler olarak gösterilebilir. Bu göçün Türkiye'ye yönelmesindeki en önemli sebepler ise, Irak'ta yaşayan Türkmenlerin Türkiye'de çok sayıda akrabasının bulunması, Türkiye'nin Osmanlı mirası topraklar üzerinde kurulması, sınırın hemen ötesinde dili, dini, kültürü, gelenek ve görenekleri aynı olan bir devletin olması, Türkiye'nin Türk soylulara gösterdiği ilgi olarak ifade edilebilir.

* Öte yandan Türkmenlerin savaşın getirdiği şartlar neticesinde, istihdam, daha iyi bir gelir ve zenginlik elde etmek amacıyla da Türkiye'ye göç ettikleri bilinmektedir. Ülkedeki siyasi baskının, başka sebeplere de yol açtığı ve bu nedenlerle Türkmenlerin yurt dışına göç ettiği bilinmektedir. Özellikle Türkmenler, Türkçe eğitim alamama, kamu sektöründeki işlerden uzak tutulma, çalışılan işlerde etnik ayrımcılık yapılması, ekonomik olarak zor şartlarda çalışma gibi nedenlerle Türkiye'ye göç etmektedir.

* Diğer taraftan Türkiye'deki yasal prosedürlerin Türk soylu yabancılara kolaylık sağlaması Türkmen göçünü arttıran nedenlerden biri olarak gösterilebilir.

* Türkiye sadece Türk soylu yabancılara sağladığı kolaylıklar açısından değil, bir geçiş ülkesi olmasından dolayı da önem taşımaktadır. Daha önce anlatıldığı gibi Türkiye'nin sadece Avrupa ülkelerinden sığınmacı ve mülteci kabul etmesi, Türkmenlerin üçüncü ülkeye iltica etmeleri ve Türkiye üzerinden yasal olmayan yollarla da Avrupa'ya geçmeleri açısından kolaylaştırıcı bir rol oynamaktadır.

* Yapılan incelemelere göre, Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin yaklaşık yüzde 87'si Kerküklüdür. Bu durum, Türkiye'de geçmişten bugüne kadar Irak Türklerinin "Kerkük Türkleri" olarak algılanmasını anlaşılabilir kılmaktadır.

* Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin toplumsal yapısı incelenirken dikkate alınması gereken en önemli verilerden biri de kadın-erkek oranıdır. Buna göre Türkiye'ye göç eden Türkmenlerin yüzde 80'den

fazlası erkektir. Diğer taraftan Türkiye'ye bekâr olarak gelen Türkmen erkeklerin genellikle Türkiyeli bir kadınla evlendiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Yapılan görüşmeler sonucu elde edilen verilere göre, Türkiye'ye gelen her 10 bekâr Türkmen erkekten 8'i Türkiyeli bir kadınla evlenmiştir. Aynı zamanda Türkiye'ye gelen bekâr Türkmen kadınların da Türkiyeli erkeklerle evlendiği bilinmektedir. Buradan hareketle Türkiye'de doğan ya da Türkiye'ye küçük yaşta gelen Türkmenlerin "Türkiyelileştiği" ifade edilebilir.

** Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin en çok ticaretle uğraştıkları bilinmekle birlikte, okuma yazma oranı Irak ortalamasının üstündedir.*

** Türkiye'ye yönelik Türkmen göçüyle birlikte, Türkiye'de yerleşik bir Türkmen toplumu oluşmuştur. Bu toplum hem bölgedeki akrabalarının sorunlarıyla ilgilenmek hem de aralarındaki iletişimi güçlendirmek için çeşitli kuruluşlar kurmuştur.*

** 1990 yılına kadar sadece, 1959'da kurulan Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nin (ITKYD) çatısı altında yürütülen faaliyetler, daha sonra birçok kuruluşun oluşturulmasıyla devam etmiştir. Yeni kuruluşların yönetim kadrolarına bakıldığında daha önce ITKYD'de görev almış kişilerden oluştuğu görülmektedir. Diğer taraftan kuruluş amacı kültürel ve sosyal faaliyetler yürütmek olsa da 1991'e kadar siyasetten kültüre kadar bütün Türkmen faaliyetlerinin ITKYD tarafından yürütüldüğünü söylemek mümkündür.*

Giriş

Irak devleti kurulduğundan bu yana burada yaşayan Türkmenler, çeşitli dönemlerde ve farklı sebeplerden dolayı, zaman zaman bireysel olarak zaman zaman da toplu şekilde Irak'a sınır komşusu olan ve anavatan olarak gördükleri Türkiye'ye göç etmiş, yerleşmiş, vatandaşlık almış, Türkiye üzerinden Batı ülkelere iltica etmeye çalışmıştır. Zamanla Türkiye'de önemli bir Türkmen varlığı oluşmuştur. Türkiye ve Türkmenler arasındaki güçlü tarihsel, etnik, dinsel ve kültürel bağlar, her iki tarafa da dönemselsel olarak çeşitli avantajlar sağladığı gibi, dezavantajlar da yaratmıştır. Irak'taki rejimler tarafından Türkiye, Türkmenleri korumak, yönlendirmek ve onları ajan olarak kullanmak; Türkmenler de Türkiye'nin politikalarının Irak'taki aracı olmak ve Türkiye'ye tabi olmak gibi suçlamalara maruz kalmıştır. Bu suçlamalara rağmen Türkiye ve Türkmenler arasındaki

bağın dönem dönem zayıflasa da hiçbir zaman kopmadığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Irak devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana geçen yaklaşık doksan yıllık süreç içerisinde Türkiye'de büyük bir Türkmen varlığı oluşmuş ve bu varlık Türkiye'nin Irak'a yönelik politikasında bir etken teşkil etmiştir. Özellikle ABD'nin Irak işgalinden sonraki süreç içerisinde Türkiye'nin Irak politikasındaki Türkmen faktörü daha da ön plana çıkmıştır. Bu noktada Türkiye'de yaşayan Türkmen sayısının ortaya çıkarılması, bu nüfusun toplumsal yapısının incelenmesi doğrultusunda milli kimliklerine bağlılıktaki bilinç seviyesinin ortaya çıkarılması, Türkiye'deki Türkmen kuruluşlarının durumu ve faaliyetlerinin Irak'taki Türkmen politikasına katkısı ve bu faaliyetlerin Türkmenlik ve Iraklılık kimliğine yönelik bilince etkisi ile Türkiye'deki karar alıcı mekanizmalarını etkileme kapasitesine sahip bir Türkmen topluluğunun olup olmadığının incelenmesi

Irak'taki Türkmen varlığı ile yurt dışında yaşayan Türkmenlere örnek olma ve Türkmenlerin birlikte çalışabilme kapasitesi açısından olduğu gibi Türkiye'nin Irak politikasının belirlenmesi noktasında da faydalı olacaktır.

Çalışmamız literatür taraması, yetkili makamlardan bilgi toplama ve Türkmenlerle birebir görüşülerek ortaya çıkarılmıştır. Yapılan çalışma üç temel konuya indirgenmiştir. İlk olarak Türkmenlerin toplumsal yapısı incelenmiş, Türkmen göçünün tarihsel ve toplumsal sebepleri, göç dönemleri, göç ve yerleşim bölgeleri, Türkmen kimliğine bağlılık ve asimile olma durumu, göç hareketlerinin devam seyri ve göç eden Türkmenlerin sayısal oranları ortaya konmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde ise, Türkmenlerin birlikte hareket edebilme potansiyelleri ve ülkedeki karar alma mekanizmaları açısından etkili olan/olabilecek Türkmen kuruluşları hakkında bir araştırma yapılmış, bu kuruluşlar hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca medyanın lobi faaliyetleri üzerindeki etkisi de göz önünde tutularak, Türkmen medya kuruluşları, Türkmenler hakkında çıkan kitap ve dergiler ile internet siteleri araştırılmış ve Türkmenlerin Türk medyasında ne ölçüde yer aldığı incelenmeye çalışılmıştır.

1. Türkiye'ye Yönelik Türkmen Göçü

1.1. Türkiye'ye Yönelik Türkmen Göçünü Etkileyen Tarihsel Olgular

1920'lerden günümüze kadar Osmanlı bakiyesi toplulukların Türkiye'ye göçü devam etmiş, çeşitli dönemlerde toplu göçler yaşanırken, zaman zaman da kaçak ve bireysel yollarla Türkiye'ye giriş yapılmaya çalışılmıştır. Türkiye'nin de bazı çekincelerle imzaladığı 1951 Cenevre Sözleşmesi mülteci hukuku düzenlemeleri açısından bir ilk sayılabilir. Sözleşme öncesinde mültecilere yönelik hukuk kuralları daha çok teamüllerden veya bazı önemli ülkelerin iç hukukuna dayanan hukuksal düzenlemelerden oluşmuştur. Türkiye'ye özellikle Türk soylu yabancı ülke vatandaşlarına bazı ayrıcalıklar tanımış ve Türkiye Cumhuriyeti

vatandaşı olmaları, Türkiye'de ikamet etmeleri, çalışma izni almaları konusunda kolaylıklar sağlamıştır. Bu ayrıcalıklar 1951 Sözleşmesi imzalandıktan sonra da devam etmiş, ancak Türkiye sözleşmeye koyduğu çekinceyle Avrupa ülkelerinin haricinden mülteci ve sığınmacı kabul etmemiştir. Diğer taraftan Türkiye, 1994'te Avrupalılar gibi Avrupalı olmayan sığınmacıların da girişlerini ve hukuksal durumlarını içeren bir sığınma yönetmeliğini kabul etmiştir.¹ Bu yönetmelikle, Türkiye'ye Avrupa dışındaki ülkelere gelenler mülteci statüsünde değil, sığınmacı statüsünde kabul edilmiştir. Böylece, Avrupa sınırları dışındaki ülkelere gelen sığınmacılara birtakım sosyal haklar verilmiştir. Yönetmeliğe göre, Türkiye'ye Avrupa dışından gelen kişilerin sığınmacı başvuruları kabul edilmekte ve daha sonra üçüncü bir ülkeye mülteci olarak yerleştirilmektedir.

Öte yandan yapılan ikili anlaşmalarla da Avrupa devletlerinin dışındaki bazı ülkelerin vatandaşlarına Türkiye'de ikamet etme ve çalışma konusunda kolaylıklar sağlanmıştır. Örneğin 1932 yılında Türkiye ve Irak arasında imzalanan anlaşma neticesinde iki ülke vatandaşlarına karşılıklı olarak ikamet ve çalışma konusunda ayrıcalıklar tanınmıştır. Türkiye-İrak İkamet Sözleşmesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce 4 Haziran 1932 tarihinde 2003 sayılı kanunla onaylanmış, 6 Temmuz 1933 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Böylece Irak'ta yaşayan Türkmenlerin Türkiye'ye gelişi kolaylaşmış, Türkiye ile komşu Irak arasında geliş-gidişler artmıştır. Irak vatandaşlarının kimliğini muhafaza ederek Türkiye'de oturma, çalışma, iş kurabilme, mal mülk edinme, ticaret yapma ve çocuklarına Türkiye'de eğitim aldirmaları gibi imkânlar sağlanmıştır. Bu noktada birçok Irak vatandaşı Türkmen'in Türkiye'ye geldiği bilinmektedir.

Diğer taraftan 1946'da imzalanan Türkiye ile Irak Arasında Dostluk ve İyi Komşuluk Antlaşması'na eklenen Eğitim, Öğretim ve Kültür İşbirliği Protokolü neticesinde, Irak okullarının verdiği diplomaların Türkiye'de geçerlilik kazanmasıyla birlikte Türkmenler, bu tarihten sonra Türkiye'ye yoğun olarak gelmeye başla-

mıştır. O dönemde İstanbul Teknik Üniversitesi ile Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin dışındaki üniversitelere sınavsız girilmesi, Türkmen öğrencilerin Türkiye'ye gelişini kolaylaştırmıştır. Ancak özellikle 1950 ve 1960'lı yıllarda Türkiye'ye gelen öğrencilerin Irak'ta üniversiteye girmek için yeterli ortalamayı tutturamayan zengin ailelerin çocukları olduğu bilinmektedir. Öte yandan Türkmenlerin dil konusunda da yetersiz kalması ve Arapça'yı yeterli derecede öğrenememelerinin, Türkiye'ye yönelik öğrenci hareketinde etkili olduğu söylenebilir.

1950'lerin sonlarına doğru Irak'taki siyasi süreç parçalanmaya başlamış, iktidar mücadelesi ön plana çıkmıştır. Diğer taraftan Arap dünyasında da Nasırcılığın yükselişe geçmesine bağlı olarak Arap milliyetçiliğinin artması Irak'ı etkilemiş ve Irak'taki Arap olmayan unsurları rahatsız etmiştir. Bu rahatsızlık Türkmenlere de yansımış ve göç hareketlerini arttıran bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. 1959'da Türkmenlere yönelik Kerkük'te gerçekleştirilen katliamın da Türkmenlerde bir travma yarattığı bilinmektedir. Bu nedenle Türkmenlerin Türkiye'ye geliş sürecinin hızlandığını söylemek yanlış olmayacaktır. 1968'de Baas Partisi'nin Irak'ta ikinci kez iktidara gelmesiyle Arap olmayan unsurlara yönelik baskı artmıştır. Artan baskı ve Kürt grupların ayrılıkçı isyanlarına karşı başlatılan mücadelenin zararını Türkmenler de görmüş ve Türkmenler üzerinde de büyük baskı yaratılmıştır. Bu baskı nedeniyle silahlı mücadele kültürü olmayan Türkmenler, Molla Mustafa Barzani ile dönem dönem birlikte çalışmalar yapmış ve Türkmen davası için mücadele vermiştir. Bu noktada en belirgin örnek İzzettin Kocava'dır. Saddam döneminde "Türkiye'ye casusluk yaptığı" iddiasıyla idama mahkum edilmiş, ancak İngiltere'ye siyasi mülteci olarak iltica etmiş ve idamdan kurtulmuştur. Türkmen milliyetçiliği 1970'lerden sonra bir hareket haline dönüşmüş ve bu hareketin başını Necdet Koçak, Abdullah Abdurrahman, Rıza Demirci gibi kişiler çekmiştir. Ancak bu kişiler Saddam rejimi tarafından yakalanarak idam edilmiştir.

Bu hareketler ve Baas rejiminin artan baskısı nedeniyle birçok Türkmen'in Türkiye'ye göç ettiği bilinmektedir.

1980'de başlayan Irak-İran savaşı neticesinde Irak'ın sınırlarını kapatması ve eli silah tutan herkesin silah altına alınması nedeniyle Irak'tan yurt dışına çıkış neredeyse durma noktasına gelmiş, yine de yurt dışına kaçak göç bireysel ve küçük topluluklar halinde sürmüştür. Irak-İran savaşının sürdüğü 1980-88 yılları arasında Türkiye de Irak sınırı kapatmış ve bölgesel olarak Irak-İran dengesini korumaya çalışmıştır. Yine de bu dönemde Türkiye'ye kaçak girişlerin yapıldığı bilinmektedir. Ayrıca Türkiye sınırına nazaran İran sınırının daha korunaksız olması, Türkiye'ye göç edemeyen birçok Türkmen'i İran'a yönlendirmiştir. 1980'den sonra İran'a giden Türkmenlerin Türkiye'deki Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nin vasıtasıyla Türkiye'ye getirtirildiği bilinmektedir. Ancak Türkiye'ye getirilen Türkmenlerin sayısına ilişkin bir veriye ulaşılamamıştır.

Irak-İran savaşının etkileri ve savaş nedeniyle verilen kayıplar, kaybedilen insan gücü nedeniyle, Irak'ta yurt dışına çıkış yasağı devam etmiş, ancak kaçak yollarla yurt dışına çıkılmıştır. 1990'daki Körfez Savaşı Krizi ve sonrasında yaşananlar Türkmenlerin tarihte neredeyse ilk kez toplu olarak göç etmesine neden olmuştur. Yurt dışına göç eden Türkmenlerin yaklaşık yüzde 80'inin 1991'den sonra Irak'ı terk ettiği bilinmektedir.² Bilindiği üzere Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle birlikte Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Irak'a ambargo kararı almış ve savaştan sonra da ambargo sürmüştür. Bunun neticesinde doğal olarak ülkede ekonomik ve sağlık sorunları başta olmak üzere ciddi sosyal ve toplumsal sorunlar, kıtlık, buna bağlı olarak aşırı pahalılık, salgın hastalıklar gibi olumsuzluklar baş göstermiştir. Bütün bu olumsuzluklar, Irak'ta yaşayan insanların yaşamlarını daha iyi koşullarda devam ettirebilecekleri başka ülkelere gidip sığınmalarına neden olmuştur. Birleşmiş Milletler tarafından 1996'dan 2003'e kadar uygulanan "Gıda Karşılığı Petrol Prog-

ramı" biraz olsun Irak'taki şartları hafifletse de insanların yurt dışına göçü devam etmiştir.

Saddam Hüseyin'in ülkenin kuzeyine yönelik baskı politikası, genellikle ülkenin kuzeyinde yaşayan Türkmen toplumunu da olumsuz olarak etkilemiş ve Türkmenler 1991'den sonra Türkiye'ye yönelik toplu göçe katılmıştır. Özellikle 1991'den sonra Irak'ın kuzeyinde oluşturulan güvenli bölge, Türkmenler için bir geçiş noktası olmuştur. Saddam'ın bu bölgeye müdahale edememesi, çok sayıda Türkmen'in Irak'ın kuzeyine yerleşmesine ve buradan Türkiye ve İran'a geçmesine sebep olmuştur. Hatta Irak'ın kuzeyindeki güvenli bölgeye kaçak geçişi sağlayan bir sektör oluştuğu ifade edilmektedir. Örneğin Kerkük'ten Erbil'e göç eden 4 kişilik bir aileden yaklaşık 140-150 bin Irak dinarı alındığı ifade edilmektedir.³ O dönemde devlet dairesinde çalışan bir mühendisin maaşının 3 bin dinar olduğu düşünüldüğünde rakam oldukça büyüktür.

Irak'ın kuzeyinde güvenli bölge kurulması, Irak'taki Saddam muhaliflerine hareket imkanı sağlamış ve bu doğrultuda Irak Türkmen Cephesi kurulmuştur. ITC'nin kurulması Türkmenlerin siyasi mücadelesine katkı yaparken, güvenli bölgenin dışında yaşayan Türkmenler için olumsuz bazı gelişmelere yol açmıştır. Muhalefet gerekçesiyle Türkmenlere yönelik Irak'taki baskı artmış, ev alım-satımı yasaklanmış, yer değiştirmeler kısıtlanmış ve hatta araba almak bile zorlaştırılmıştır. Bu durum 1990'ların ortalarından sonra Türkmenlerin Türkiye'ye gelişini tetiklemiştir.

1991'den sonra yoğunlaşan Türkiye'ye yönelik Türkmen göçü artarak devam etmiştir. ABD'nin işgal ettiği 2003'e kadar artan Türkmen göçü, Saddam'ın devrilmesiyle bir nebze olsun azalma göstermiş, 1991'den sonra Türkiye'ye göç eden Türkmenlerin yarısından fazlası 2003'ten sonra geldikleri bölgelere geri dönmüştür. Ancak Irak'taki şartların kötüleşmesi ve savaş durumunun devam etmesinin, Türkiye'ye göçü yeniden hızlandırdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Özellikle son 3 yıl içe-

risinde Türkiye'ye gelen öğrencilerin, refakatçi izniyle ailelerini de Türkiye'ye getirdiği görülmektedir.

1.2. Siyasal ve Sosyal Sebepler

Uluslararası göç literatürü, siyasi çatışma, savaş, etnik gerilimler, yönetim baskısı gibi nedenlerle yurt dışına göçün hızlanabileceğini öngörmektedir. Irak'taki durum göz önüne alındığında yaklaşık 4 milyon Iraklının yurt dışında yaşadığı bilinmektedir. Bu noktada yurt dışına giden nüfus önem kazanmaktadır. Çünkü birkaç etnik grup, yaşanan şiddet olayları ve baskı politikaları nedeniyle diğerlerinden daha fazla zarar görmüş ve bu nedenle dışarıya yönelmiş olabilir. Irak örneğine bakıldığında bu durum Türkmenler açısından ortaya çıkmaktadır.⁴

Öncelikle Türkiye'ye Irak devleti hemen kurulduktan sonra gelen Türkmenler, Osmanlı döneminde özellikle İstanbul'da görev yapmış kişiler olmuştur. Yapılan birçok görüşmede ortaya çıkan en önemli olgu Osmanlı'dan kalan alışkanlıklardır. Osmanlı döneminde, İstanbul'da eğitim almak, Türkmenler arasında bir kültür olarak yerleşmiştir. Birçok Türkmen Osmanlı ordusunda subay olarak görev yapmış ve birçok Türkmen avukat ve doktor da İstanbul'da eğitim almıştır. Osmanlı döneminde İstanbul'da bağlı olan Türkmenlerin, Türkiye ve Irak devletleri kurulduktan sonra Türkiye'ye geldiği bilinmektedir. Osmanlı'dan kalan alışkanlıkların yanı sıra, dil, din ve kültürel değerlerin benzerlik taşıması ve Türkiye'nin coğrafi olarak da yakın olması sebebiyle, Türkmenler Türkiye'ye göç etmiştir.

Türkmenlere yönelik baskı ve asimilasyon politikası, uluslararası platformda çok kez ifade edilmiş ve Birleşmiş Milletler dâhil birçok uluslararası kuruluşun raporlarında yer almıştır.⁵ Bu raporların yanı sıra yapılan araştırmalar da Türkmenlerin baskı, savaş ve etnik çatışma nedeniyle yurt dışına göç ettiğini göstermektedir. Yaptığımız araştırmaya göre, Türkiye'de yaşayan 10 Türkmen'den 6'sı siyasi baskı nedeniyle,

Irak'ta yaşamını idame ettirmede zorluk çektiği gerekçesiyle Türkiye'ye göç etmiştir. Yapılan diğer araştırmalar da bu rakamı doğrular niteliktedir. Global Strateji Enstitüsü'nün öncülüğünde Dr. İbrahim Sirkeci tarafından yapılan 5986 kişi üzerinde Irak'ta yapılan bir araştırmaya göre, yurt dışına göç eden Türkmenlerin yaklaşık yüzde 60'ının savaş, etnik çatışma ve cezalandırılma korkusuyla Irak'ı terk ettikleri belirtilmektedir.⁶ Diğer bir araştırmaya göre de, Türkmenlerin yüzde 84'ü siyasi baskı nedeniyle ülkeyi terk etmektedir.⁷ Ayrıca yaşanan baskı sadece siyasi anlamda olmamış, yaşanan savaşlar neticesiyle uzun yıllar askerlik yapılması konusundaki baskı da Türkmenlerin yurt dışına kaçmalarında önemli bir etken teşkil etmiştir.

Öte yandan Türkmenlerin savaşın getirdiği şartlar neticesinde, istihdam, daha iyi bir gelir ve zenginlik elde etmek amacıyla da Türkiye'ye göç ettikleri bilinmektedir. Dr. İbrahim Sirkeci tarafından yapılan araştırmada yurt dışına göç eden Türkmenlerden yaklaşık yüzde 40'nın sadece ekonomik nedenlerden dolayı göç ettiği ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan göç eden sadece 5 Türkmen'den biri ailesine maddi yardımda bulunabilmektedir. Daha iyi bir eğitim almak için göç edenlerin oranı ise daha düşüktür. Yapılan araştırmalara göre, göç eden Türkmenler arasında daha iyi bir eğitim almak için yurt dışına göç eden Türkmenlerin oranı yüzde 12 civarındadır.⁸

Ülkedeki siyasi baskının, başka sebeplere de yol açtığı ve bu nedenlerle Türkmenlerin yurt dışına göç ettiği bilinmektedir. Özellikle Türkmenler, Türkçe eğitim alamama, kamu sektöründeki işlerden uzak tutulma, çalışılan işlerde etnik ayrımcılık yapılması, ekonomik olarak zor şartlarda çalışma gibi nedenlerle Türkiye'ye göç etmektedir. Türkiye'ye yönelik "anavatan" tarihsel algılamasının yanında, Türkiye'deki eğitimin Türkçe olması, iş imkânlarının çokluğu ile etnik ve dini ayırım gibi gayri insani uygulamaların olmaması, Irak'ta yaşayan Türkmenlerin çok sayıda akrabası ve tanıdığına Türkiye'de olması, coğrafi yakınlık, kültürel benzerlik gibi nedenler, Türkiye'ye yönelik Türkmen göçünü

tetiklediği düşünülmektedir. Yapılan araştırmalarda Türkiye'de akrabası ve tanıdığı olan Türkmenlerin Türkiye'yi seçtiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Türkiye'deki yasal prosedürler de bu durumu kolaylaştırmaktadır. Türkiye'de ikamet ve çalışma izni, vatandaş olma gibi durumlarda Türk soylu yabancıların, diğer ülke vatandaşlarına göre avantajlı olduğu ve Türk soylulara kolaylık sağlandığı bilinmektedir. Örneğin vatandaşlık kanuna göre yabancı bir ülke vatandaşının Türk Vatandaşlığını elde edebilmesi için, Türkiye'de 5 yıl boyunca ikamet etmesi ve çalışması gerekirken, Türk soylu yabancılar için bu süre 2 yıl olarak belirlenmiştir. Ayrıca dönem dönem özellikle Türkmenler için çıkarılan kararlar da Türkmenlerin ikamet ve çalışma izni almasını kolaylaştırmaktadır. Türkiye, Türkmenlerin ülkede barınmasını sağlayacak kolaylaştırıcı adımlar atmakta ve bir anlamda Türkmenleri kollamaktadır. Zira Türkiye'de vatandaşlık, ikamet ve çalışma izni almak için olması gereken Türk soyluluk belgesi, Türkmen kuruluşların kefaletiyle Dışişleri Bakanlığı tarafından verilebilmektedir. Diğer taraftan Türkiye'ye yasal yollarla gelmeseler bile, Türkiye'de yaşayan bir Türkmen'in kefil olmasıyla Türkiye'de kalabilmeleri mümkün olmaktadır. Bu noktada özellikle 1991'den sonra Türkiye'ye gelen ve Kızılay'ın kurduğu kamplarda kalan Türkmenler, Türkiye'deki Türkmen vakıf ve dernekleri ile Türk vatandaşı olan Türkmenlerin bireysel çabaları neticesinde Türkiye'de ikamet ve çalışma izni alabilmiştir. Örneğin 1994'ten sonra 6500 kadar Türkmen, Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nin kefaletiyle Türkiye'de kalabilmiş ve çeşitli dönemlerde çıkan yasalar doğrultusunda vatandaş olmuş ve ikamet izni alabilmiştir. Bu noktada 2005'te Irak seçimlerinden önce çıkan karar doğrultusunda, Türk soylu belgesiyle başvuru yapan tüm Türkmenler ikamet izni almış ve sonraki dönemlerde uzatabilmiştir. Sadece Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği'ne Kasım 2005'te başvuruların sayısı 414'tür. 2006'nın Ağustos ayında ise 732 kişi başvurmuştur. Bu noktada

23.02.2009 tarihli, 2009/14699 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe giren “Çalışma İz-ninden Muaf Tutulacak Türk Soylu Yabancılara Dair Yönetmelik” başka bir örneği oluşturmaktadır. Karara göre, 7 Mart 2009 tarihinden önce ikamet tezkeresi almış olup, Türkiye’de ikamet eden, kamu düzeni, milli güvenlik ve devletimizimizin dış politikası bakımında sakıncası bulunmayan, Batı Trakya, Irak, Doğu Türkistan, Afganistan ve Bulgaristan uyruklu Türk soylu yabancıların çalışma izninden muaf tutularak yasal olarak çalışabilmelerine olanak tanınmıştır.

Türkiye sadece Türkmenlere sağladığı kolaylıklar açısından değil, bir geçiş ülkesi olmasından dolayı da önem taşımaktadır. Daha önce anlatıldığı gibi Türkiye’nin sadece Avrupa ülkelerinden sığınmacı ve mülteci kabul etmesi, Türkmenlerin üçüncü ülkeye iltica etmeleri ve Türkiye üzerinden yasal olmayan yollarla Avrupa’ya geçmeleri açısından bir platform niteliği taşımaktadır. 1994 Yönetmeliği’yle, Avrupalı mültecileri kapsayan zulüm riski olan yere geri göndermeme ilkesini Avrupalı olmayan mültecilere yönelik olarak da genişletilmiştir. Böylece Türkiye’ye gelen Türkmen sayısı da artmış ve Türkiye üzerinden üçüncü bir ülkeye gidiş kolaylaşmıştır. Bu noktada Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine

Tablo-1:
BMMYK’ya Başvuran Iraklı Sığınmacılar⁹

Yıl	Kişi Sayısı	%
1997	2.939	25
1998	4.672	30
1999	2.472	18
2000	1.671	27
2001	998	34
2002	974	38
2003	342	-
2004	956	-
2005	1.047	-
2006	722	-
2007	3.470	100
Toplam	20.263	

göre, Türkiye üzerinden üçüncü bir ülkeye göç etmek isteyen Iraklıların sayısı 1994-2005 arası 42 bin 922’dir. 1994’ten 1999’a kadar artan bir grafik sergileyen başvurular, bu tarihten sonra azalan bir görüntü çizerken, 2003’ten sonra tekrar artış göstermiştir. Bu grafik Türkiye’ye sığınmacı olarak başvuran Iraklılar için de geçerliliğini korumaktadır.

Bu verilen rakamlar Iraklılara ilişkin olsa da 1994’ten bu yana çok sayıda Türkmen’in 3. ülkeye göç ettiği ifade edilmektedir. Kerkük Vakfı Genel Sekreteri Prof. Dr. Suphi Saatçi’nin verdiği rakamlara göre, yaklaşık olarak Kanada’da 1000, Danimarka’da 2000, Hollanda’da ise 4000’e yakın Türkmen’in yaşadığı ve Türkiye üzerinden bu ülkelere göç ettiği bilinmektedir. Ayrıca Türkmenlerin Türkiye üzerinden Almanya, Hollanda, ABD, Kanada, Avustralya, Norveç, Belçika gibi ülkelere de yerleştiği ifade edilmektedir.¹⁰

Türkiye üzerinden üçüncü ülkelere geçiş yasal olmayan yollarla da sağlanmaktadır. Kaçak yollarla Türkiye üzerinden Yunanistan’a geçmeye çalışan mülteciler dönem dönem Türkiye ve Yunanistan arasında krizlere yol açabilmektedir. Özellikle Ege Denizi ve Meriç Nehri kullanılarak yapılan bu geçişler, Türkiye ve Yunanistan’ı karşı karşıya getirebilmektedir. Ayrıca kaçak yollarla göç etmeye çalışan mültecilerin durumu zaman zaman insani facialarla da noktalanmaktadır. Yaptığımız araştırmaya göre, az sayıda da olsa Türkmenlerin bu yolları kullanarak Avrupa’ya göç etmeye çalıştığı bilinmektedir. İnsan Hakları İzleme Örgütü tarafından 2008 yılının Kasım ayında yayınlanan bir raporda, 34 yaşında Kerküklü bir Türkmen’in beraberindeki 60 kişiyle Meriç Nehrinden nasıl Yunanistan’a geçmeye çalıştığını anlatan bir röportaj yer almaktadır.¹¹ Ayrıca 1997’de Ege Denizi’nde göçmenleri taşıyan bir teknenin batması sonucu 17 Türkmen’in hayatını kaybettiği, 7 Türkmen’in de kaybolduğu acı olay halen hafızalardadır.

Sonuç olarak bütün sebepler Türkmenleri,

Türkiye'ye yakınlaştırmaktadır. Türkiye'nin de tarihsel ve soydaşlık sorumluluğunun bilincinde politika üreterek her dönemde Türkmenlerin sorunlarına çözüm bulmaya çalıştığını söylemek yanlış olmayacaktır. Türkmenler de özellikle milliyetçi duygular, akrabalık bağları ve Osmanlı'dan kalan miras nedeniyle Türkiye'yi kendini yakın hissetmekte ve göçten doğacak zararları minimum düzeye indirmek için Türkiye'yi tercih etmektedirler. Ortak dil, din, kültür, etnik kimlik Türkmenlerin, Türkiye'ye göçünü kolaylaştıran sebepler olarak ortaya çıkmaktadır.

1.3. Türkiye'de Yaşayan Türkmenlerin Toplumsal Yapısı

Türkmenlerin Türkiye'deki ilk kuruluşu olan ve 1959'da kurulan Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nin (ITKYD) kayıtlarından rastgele seçilen 3175 kayıt incelenmiştir. Bu noktada Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin Irak'tan göç ettikleri şehirler, geliş yolları, ortalama yıllık göç durumu, ikamet durumu, eğitim durumları, medeni halleri, çocuk sayıları gibi veriler elde edilmiştir. Bu veriler Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin toplumsal yapısı hakkında geniş bir perspektif sunmaktadır. Yapılan ince-

lemelere göre, Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin yaklaşık yüzde 87'si Kerküklüdür. Bu durum, Türkiye'de geçmişten bugüne kadar Irak Türklerinin Kerkük Türkleri olarak algılanmasını anlaşılabilir kılmaktadır. Kerkük ağırlığı, Türkmen kuruluşlarına da yansımıştır.¹² Diğer taraftan Türkmen algısı içerisinde, "Türkmen davasının merkezi Kerkük'tür" olgusu, bu veriler ışığında kendini belli etmektedir. Kerkük'te yaşananlar ve bu kent üzerindeki baskı da Türkmenlerin buradan yoğun olarak göç etmesine sebep olan faktörlerin arasında gösterilebilir. Bilindiği gibi Irak'ta krallık döneminden 2003'e kadar her rejim Kerkük'teki Türkmenler üzerinde baskı uygulamış, bu baskı zaman zaman katliamlara kadar varmıştır. 2003'ten sonra da Kerkük üzerindeki Kürt grupların baskısı net bir biçimde kendini belli etmiştir. Bu baskılar, Türkmenlerin Kerkük'ten göç etmelerindeki en büyük sebep olarak gösterilmektedir.

ITKYD verilerine göre Kerkük'ten sonra ikinci ağırlığı Erbil almaktadır. Buna göre Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin yaklaşık yüzde 6'sı Erbillidir. Bu noktada Erbil vurgusu önemlidir. Çünkü Erbil, 1990'lardan sonra Kürt grupların kontrolüne geçmiş ve 2003'ten sonra Irak'ın kuzeyindeki bölgesel yönetimin merkezi olma ro-

Tablo-2: ITKYD Verilerine Göre Türkiye'deki Türkmenlerin Irak'tan Göç Ettikleri Şehirlere Göre Dağılımları

Şehir	Kişi Sayısı	Toplam İçindeki Oranı (%)
Kerkük	2780	87.5
Erbil	184	5.7
Musul-Telafer	67	2.1
Bağdat	56	1.7
Tuzhurmatu	33	1
Altunköprü	25	0.7
Diyala	19	0.5
Diğer (Süleymaniye, Kut, Basra, Anbar, Babil, Duhok)	10	0.3

lünü üstlenmiştir. 1990 sonrasında Saddam'ın Erbil'in sınır köylerini vurmasıyla kente göç eden Kürt nüfus, kontrolün Kürt grupların eline geçmesiyle şehir merkezine sistematik olarak yerleştirilmiş ve buna paralel olarak Türkmen nüfusun kent merkezindeki oranı azalmıştır. Erbil'de mevcut durumda Türkmen nüfusu halen 250 ile 400 bin arasında ifade edilmektedir.

Yapılan araştırmada dikkati çeken başka bir nokta da Bağdat'tan göç eden Türkmen sayısının Türkmenlerin yaşadıkları merkezlerden biri olan Musul'dan gelenlere yakın olmasıdır. Bağdat'ta yaşayan Türkmenlerin nüfusu hakkında çeşitli rakamlar telaffuz edilmektedir. ITKYD verilerinden derlenen tablodaki rakamlar doğum yeri dikkate alınarak ortaya konmuştur. Ortaya çıkan sonuç Bağdat'taki Türkmen varlığını kanıtlar niteliktedir. Bu noktada iki olgu karşımıza çıkmaktadır. Birincisi, Bağdat'taki Türkmen varlığının bir gerçek olduğu; diğeri de, eğer bazı kesimler tarafından iddia edildiği gibi Bağdat'ta Türkmen yoksa Saddam Hüseyin'in Araplaştırma politikası doğrultusunda buraya göç ettirildiği gerçeğidir. Ayrıca Türkmenlerin Irak'taki yerleşim yerlerindeki nüfus oranları dikkate alındığında, tablodaki sıralamayla uyduğu söylenebilir.

Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin toplumsal yapısı incelenirken dikkate alınması gereken en önemli verilerden biri de kadın-erkek oranıdır. Bu durum Irak'tan Türkiye'ye yönelik Türkmen göçünün niteliği hakkında bilgi verebilir. Buna göre, incelenen 3175 kayıttan 2575'si erkek, 603'ü kadındır. Kadın ve erkek sayısı arasında ciddi bir fark gözlemlenmektedir. İncelenen oranı genel bir perspektifte değerlendirildiğinde, Türkiye'ye göç eden Türkmenlerin yüzde 81'inin erkek, yüzde 19'unun kadın olduğu bilinmektedir. Göç nedenleri açısından bakıldığında bağlantılı göç kadınlara özgü bir göç nedeni olarak ortaya çıkmaktadır. Bağlantılı göç, ailenin herhangi bir nedenle (iş bulmak gibi) göç eden erkek üyelerini takip eden kadınların hareketini tanımlayan bir olgu olarak tanımlanabilir. Burada kadının birey olarak bağımsız

Tablo-3: ITKYD Verilerine Göre Türkiye'ye Göç Eden Türkmenlerin Medeni Durumu

Medeni Durum	Kişi Sayısı	Toplam İçindeki Oranı (%)
Bekar	2001	63
Evli	1130	35,6
Dul	44	1,4

bir göç kararından ziyade aile içindeki konumuna (eş, anne, kız çocuk) bağlı olarak göç etmesi söz konusu olabilmektedir. Zira 1994'ten 2009'a kadar göç eden 3175 Türkmen'e ait kayıtlar incelendiğinde, bekâr olarak göç edenlerin sayısı, evli olarak göç edenlerin neredeyse iki katıdır. Buna göre, Türkiye'ye göç eden 3175 kişiden 2001'i bekâr olarak göç etmişken, 1130'u evli olarak göç etmiştir. Göç eden dul sayısı ise 44 kişidir.

Yapılan araştırmaya göre, 2003'ten sonra Türkiye'ye göç eden dul Türkmen sayısı 15'tir. Türkiye'ye göç eden dul sayısının yıllık ortalaması hesaplandığında, 2003'ten sonra Türkiye'ye gelenlerle daha önce gelenler arasında oransal bir benzerlik görülmektedir. Buradan hareketle, 2003'ten sonraki savaş ortamının Türkmenler üzerindeki etkisinin daha önceki yıllardan farklı olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Diğer taraftan Türkiye'ye bekâr olarak gelen Türkmen erkeklerin genellikle Türkiyeli bir kadınla evlendiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Yapılan görüşmeler sonucu elde edilen verilere göre, Türkiye'ye gelen bekâr her 10 erkek Türkmen'den 8'i Türkiyeli bir kadınla evlenmiştir. Aynı zamanda Türkiye'ye gelen bekâr Türkmen kadınların da Türkiyeli erkeklerle evlendiği bilinmektedir. Buradan hareketle, aynı etnik kimlik, kültür, dil ve dine sahip olan kişilerin aynı özelliği taşıyan toplum fertlerinin göç ettikleri ülkenin topluma entegre olması, benzeşmesi, giderek kendi öz kimliğinden sıyrılarak, içerisinde bulunduğu toplumun kimliğini ve

özelliklerini edinmesi daha kolay olmakta ve hatta kaçınılmaz gözükmektedir. Türkiye'ye küçük yaşta gelmiş ve Türkiye'de doğan kişiler kimlik problemleriyle karşılaşmazken, Türkiye'nin toplumsal yapısına kolaylıkla entegre olabilmekte ve kendi öz kimliği ile Türkiyelilik olgusunu bütünleştirebilmektedir.

Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin toplumsal yapısını ve göç sebeplerini daha net kavramak açısından göç öncesi durumlarına ilişkin yapılan bazı araştırmalara değinmenin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Bu noktada Türkmen göçü üzerine yapılan iki çalışma, yaptığımız araştırmayla benzer özellikler taşımaktadır. Dr. İbrahim Sirkeci tarafından ve oldukça geniş bir kitle üzerinde yapılan araştırmaya göre, Türkmenlerin göç etmeden önceki yaşam standartlarının göçten sonraki durumdan daha iyi olduğu değerlendirilmektedir. Diğer taraftan Irak'tan yurt dışına göç eden ailelerin diğerlerine nazaran daha iyi şartlarda yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Örneğin Sirkeci'ye göre, eğitim için yurt dışına çıkan Türkmenlerin yüzde 72'si eğitim konusunda bir ilerleme sağlayamazken, sadece onda biri daha yüksek standartlara ulaşabilmiştir. Aynı şekilde göç, Türkmenlerin büyük bir bölümü için iş bulma konusunda kolaylaştırıcı bir etken olmamıştır. Sirkeci'ye göre, göçle birlikte Türkmenlerin sadece yüzde 29'u iş bulabilmişken, yüzde 64'ü için bir değişiklik olmamış, hatta yüzde 6'sı için iş kaybına neden olmuştur.¹³ 2001'de yayınlanan bir yüksek lisans tezinde de benzer verilere ulaşmak mümkündür. Yapılan bu araştırmaya göre, Türkiye'ye göç etmeden durumlarının daha iyi ya da benzer özellikler taşıdığını söyleyenlerin oranı yüzde 51'dir.¹⁴ Yaptığımız araştırmalar da bu rakamı doğrular niteliktedir. Türkiye'ye göç eden Türkmenlerin yüzde 70'ten fazlasının Irak'ta yaptıkları işten farklı ya da daha alt seviyede bir işle uğraştıkları görülmüştür.

Diğer taraftan Türkiye'ye göç eden Türkmenlerin hangi yollarla geldiği dikkate alındığında, zorla göç kanıt olarak ortaya koyabileceğimiz ve Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin toplumsal yapısı ile yaşam koşullarını gösterebilecek

Tablo-4: ITKYD Verilerine Göre Türkiye'ye Göç Eden Türkmenlerin Giriş Durumu

Pasaport Durumu	Bayan	Erkek	Toplam İçindeki Oranı %
Var	286	1535	58.3
Yok	317	1037	41.7

veriler karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada incelenen 3175 kişinin kayıtlarına göre 1324 kişinin Türkiye'ye pasaportsuz olarak geldiği görülmektedir. Yasal gerekliliklere uymayan bu durum kaçak göç olarak tanımlanabilir. Yani Türkiye'ye göç eden Türkmenlerin yaklaşık yüzde 42'sinin Türkiye'ye göç ettikleri dönemde yasal giriş izinleri yoktur. Bu noktada uluslararası göç literatürüne göre, yasal olmayan yollarla yapılan göçün en büyük sebebi zorla göç ettirmedir.

Tablodaki oranlar dikkate alındığında, Türkmenler arasındaki yasa dışı göç oranının uluslararası kriterlere göre oldukça yüksek olduğu nu ifade etmek mümkündür.

1990 sonrası toplu Türkmen göçlerinin başlamasıyla birlikte Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin toplumsal yapısının farklılaşmaya başladığını ifade etmek mümkündür. Bu noktada Türkiye'de yaşayan ve Türkiye'ye göç eden Türkmenleri iki bölümde incelemek doğru olacaktır. 1990'dan önce Türkiye'ye göç eden Türkmenler genellikle bireysel ve küçük gruplar halinde gelmiştir. Bu dönemde Türkiye'ye göç eden ve Türkiye'ye yerleşen Türkmen profiline bakıldığında, kalıcı bir işe sahip olanların oranı yüzde 90'ın üzerindedir. Dış Ticaret Müsteşarlığından Sosyal Güvenlik Kurumu'na kadar geniş bir yelpazede Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların yanı sıra, özel ve devlet hastanelerinde görev yapan çok sayıda Türkmen'in olduğu bilinmektedir. Sadece İstanbul'daki Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneğine kayıtlı 50'nin üzerinde doktor

vardır. Ayrıca Ankara, İzmir, Konya, Antalya, Kayseri, Samsun gibi şehirlerdeki hastanelerde de Türkmenlerin çalıştığı görülmektedir. Diğer taraftan Türkmenlerin, Arapça, Farsça, İngilizce gibi yabancı dilleri bilmeleri nedeniyle tercüme sektöründe geniş bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Zira yıllarca Arap rejimi altında yaşamış ve ana dili Türkçe'nin yanında Irak devletinin resmi dili olan Arapça'yı da bilmeleri, Türkmenlere kolay bir iş imkanı sağlamış gözükmektedir. Dil faktörü Türkmenlere turizm sektöründe de bazı kolaylıklar sağlamıştır.

1990'dan sonra Türkiye toplu göçlerle gelen Türkmenlere ilişkin yaptığımız çalışmada, Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nin asil üyelerinin meslek grupları incelenmiştir. Dernek asil üyeleri, dernek kurulduğundan bu yana dernek kongrelerine katılan ve derneğin yönetimini belirleyen kişilerdir. Bu nedenle asil üyelerin meslek gruplarına göre dağılımı, Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin hangi meslek gruplarında ağırlık olarak çalıştıkları konusunda önem taşımaktadır. Derneğin 289 asil üyesi olmasına rağmen 196 kişinin aktif

olarak dernek üyeliği yaptığı bilinmektedir. 196 kişinin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, en büyük payı ticaret sektörü almaktadır. Asil üyeler arasından mesleklerini belirten 159 kişiden 49'u, tekstil, turizm ve ihracatla uğraşmakta, özellikle Arap ülkeleriyle ticaret yapmaktadır. Mesleğini serbest meslek olarak belirten 40 üyenin yarısından fazlasının tercümanlık ve tezgâhtarlık yaptığı bilinmektedir. Diğer taraftan Türkmenler arasında çok yaygın olarak bilinen meslek dalları olan sağlık ve mühendislik sektöründe çalışanların oranı, ticarete nazaran daha düşüktür. Asil üyelerden 7 kişi sağlık sektöründen çalışırken, 16 kişi çeşitli mühendislik dallarında görev yapmaktadır. 10 kişi ise öğretmen ve öğretim görevlisi olarak eğitim sektöründe çalışmaktadır. Buradan hareketle, Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin iş sahası dağılımı ile Irak'ta yaşayan Türkmenlerin çalıştıkları sektörler karşılaştırıldığında bunların benzerlik gösterdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Türkmenlerin eğitim seviyelerine bakıldığında da karşımıza ilginç bir tablo çıkmaktadır. Son 15 yılda Irak'ta okuma yazma oranının yüzde 80'lerden yüzde 60'a gerilediği, bunun sonucunda da her 10 kişiden 4'ünün okuma yazma bilmediği raporlarda yer almaktadır. Ancak üzerinde araştırma yaptığımız 3175 kişinin kayıtlarına göre, Irak ortalaması dikkate alındığında Türkmenler arasında okuma-yazma bilmeyenlerin oranı oldukça düşüktür. 3175 kişi arasında sadece 67 kişinin okuma yazma bilmediği görülmektedir. Bunun en büyük sebebi, Irak'ta bir kültür şehri olarak bilinen Kerkük'ten Türkiye'ye yönelik göçün fazla olması ve özellikle şehirli kesimin göç etmesidir. Diğer taraftan yüksek okul mezunu olanların oranı ise, göç eden bir toplum göz önünde bulundurulduğunda kayda değerdir. Göç eden 3175 kişiden 703'ü yüksek okul mezunudur. Yani göç eden Türkmenlerin yüzde 22,7'si iki ya da dört yıllık fakülteyi bitirmiştir. Ancak genel ortalama, yüksek okul bitirenlerin bile, kendi mesleklerini yapma oranlarının düşük olduğu bilinmektedir. Bunun en büyük nedeni Türkiye'ye göç eden Türkmenlerin, çalışma ve

Tablo-5: ITKYD Asil Üyelerinin Mesleki Dağılımı

Sektör	Kişi Sayısı	%
Ticaret	49	30,8
Serbest	40	25
Mühendis	16	10
Eğitim	10	6,4
Sağlık	7	4,4
Öğrenci	7	4,4
Avukat	4	2,6
Diğer (Memur, muhasebeci, gazeteci, matbaacı, hattat, elektrikçi vb)	26	16,4

ikamet izni alma konusunda sıkıntı yaşamalarıdır. Dönem dönem çıkan Bakanlar Kurulu kararları neticesinde bu sorunlar giderilmeye çalışılmaktadır. Örneğin 2005 yılında yapılan Irak seçimleri öncesi Türkiye’de yaşayan Türk uyruklular için çıkarılan 6 aylık ikamet tezkeresi kararı doğrultusunda İstanbul’da 414 kişinin ikamet tezkeresi alabildiği belirtilmektedir. 2006’da bu rakamın 732 olduğu belirtilirken, 2007 yılının başında 674 kişi ikamet tezkeresi almış, 2009’da ise daha önce ikamet tezkeresi olan ve Türkiye’de vatandaşlık almak için şartları yerine getiren 170 kişi de vatandaşlık için başvuru yapmıştır. Ancak çıkan kararların yaygın bir biçimde göçmen Türkmenlere duyurulamaması neticesinde sorunların tam olarak çözüldüğünü söylemek yanlış olacaktır. Türkiye’deki Türkmen kuruluşların da yetersiz kaldığı ifade edilebilir. İstanbul’a 1994’ten bu yana göç eden ve Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği’ne başvuran yaklaşık 6400 kişiden 2000’e yakın kişinin ikamet izni ol-

madığı ifade edilmektedir. Göçlerin de devam ettiği dikkate alındığında bu sorun büyümektedir. Bu noktada kalıcı bir çözüm bulma ve Türkiye’ye göç eden “Türk soylular” için bir yönetmelik hazırlama gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

2000’den bu yana Türkiye’ye yönelik göç eğilimi dikkate alındığında, 2007’ye kadar genel bir yükseliş söz konusu iken, 2007 yılından itibaren düşüş yaşandığı gözlemlenmektedir. Bunun en büyük sebebinin 2007 yılından bu yana güvenlik bağlamında Irak’ın görece düzelmiş olması ve bazı temel hizmetlerin düşük düzeyde de olsa sağlanmaya başlamasıdır. Diğer taraftan 2001 ve 2002 yıllarındaki yüksek rakamlar savaşın bir toplumu ne derecede etkilediğini gözler önüne sermektedir.

Bunun yanında özellikle 2003’ten sonra bölgeye geri dönüş süreçleri de yaşanmaktadır. Örneğin Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği’nin kayıtlarına göre, 2008 yılında 371 kişi Irak’a geri dönmüştür.

1950’lerden bu yana Türkmen göçü çeşitli aralıklarla devam etmiş ve özellikle 1980’lerin sonundan itibaren toplu göçler yaşanmıştır. Genel anlamda güvenlik noktasında sıkıntı yaşanması, ülkedeki rejimlerin Türkmenlere yönelik asimilasyon politikaları, kurucu asli unsur olmalarına rağmen ikinci sınıf vatandaş gibi görülmesi, bu nedenle yaşanan ekonomik, sosyal ve kültürel sıkıntılar, Türkiye’ye duyulan yakınlık neticesinde Türkmenlere uygulanan baskı gibi nedenler, Türkmenlerin başta Türkiye olmak üzere Irak dışına göç etmelerine sebep olmuştur. Özellikle Irak’ın kurulmasıyla Türkiye’nin sınırları dışında kalan bölgelerde yaşayan Türkmenlerin Türkiye’yi “anavatan” olarak görmeleri, Türkiye’nin tercih noktası olması konusunda en önemli sebep olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan Türkiye’deki yönetimlerin “Türk soylu” yabancılara kolaylık sağlaması da önemli bir nedendir. Bu nedenle Türkiye’ye yönelik göç sürekli olarak devam etmektedir. Dönem dönem bireysel dönem dönem toplu olarak yapılan göçler, Türkiye’deki

Tablo-6: ITKYD Kayıtlarında Yıllara Göre Türkiye’ye Yönelik Türkmen Göçü

Yıl	Kişi Sayısı
2000	306
2001	2064
2002	773
2003	330
2004	439
2005	556
2006	572
2007	702
2008	288
2009	268

Türkmen sayısını arttırmaktadır. Türkiye'ye yasal ve yasal olmayan yollarla gelişler olmasına rağmen, Türkiye'deki Türkmen sayısının kayda değer bir oranda olması, Türkiye'de barınmayı kolaylaştırmaktadır. Türkiye'ye gelen Türkmenlerin ikamet, çalışma gibi izin sorunları olmasına rağmen, Türkiye'nin dönem dönem sağladığı kolaylıklar, göç eden Türkmenleri rahatlatmaktadır. Ancak halen kalıcı bir çözüm getirilebilmiş değildir.

Diğer taraftan, Türkiye'deki Türkmen varlığının çok eskiye dayandığı bilinmektedir. Aslında Türkmenler, Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları dışında kalmış vatandaşlarıdır. Bu nedenle Türkiye'de yerleşik bir Türkmen varlığından söz etmek mümkündür. Türkiye'nin birçok önemli kurumunda Türkmenler görev yapmaktadır. Aynı kültüre, dine ve dile sahip olunması, Türkmenlerin Türkiye'ye adapte olmasını ve çok rahat uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle Türkmenler, kendi kimliklerini korusalar bile Türkiyelileşmektedir. Özellikle Türkiye'de yerleşik bir hayata sahip olan birinci ve ikinci kuşak Türkmenlerin çocukları, Türkmen kimliklerini ifade etseler bile, Türkmen davası noktasında önceki nesiller kadar duyarlı olamamaktadır. Sonuç olarak, Türkiye'ye adapte olan Türkmenlerin birçoğu "anavatanı", Irak'a tercih etmektedir.

2. Türkiye'deki Türkmen Kuruluşları

Daha önceki bölümde de ifade edildiği gibi Türkiye'ye yönelik Türkmen göçü Irak devleti kurulduğundan bu yana artarak devam etmiş ve bunun sonucunda Türkiye'de yerleşik bir Türkmen nüfusu oluşmuştur. Bu nüfusun sorunlarıyla ilgilenmek ve Türkmen toplumu içerisinde iletişimi geliştirmek gibi nedenlerden dolayı Türkiye'de birçok Türkmen kuruluşunun ortaya çıktığı görülmektedir. Özellikle 1990'lardan sonra artan Türkmen göçüyle birlikte Türkiye'deki Türkmen kuruluşlarının sayısı artmıştır. 1990 yılına kadar, sadece 1959'da kurulan Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nin (ITKYD) çatısı altında yürütülen faaliyetler, daha sonra birçok kuruluşun oluş-

turulmasıyla devam etmiştir. Yeni kuruluşların yönetim kadrolarına bakıldığında daha önce ITKYD'de görev almış kişilerden oluştuğu görülmektedir. Diğer taraftan kuruluş amacı kültürel ve sosyal faaliyetler yürütmek olsa da 1991'e kadar siyasetten kültüre kadar bütün Türkmen faaliyetlerinin ITKYD tarafından yürütüldüğünü söylemek mümkündür. Zira ITKYD 1990'a kadar Türkiye'de Türkmenleri temsil eden tek kuruluş olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kuruluşlar genel olarak ele alındığında, yönetim yapısındaki Kerküklü ağırlığı dikkat çekmektedir. Bu durum Irak Türklerinin neden "Kerkük Türkleri" olarak bilindiğini açıklayabilir. Diğer taraftan özellikle 2003'ten sonra Kerkük dışındaki Telafer, Tuzhurmatu gibi Türkmen bölgelerinde yaşanan olayların da gündeme gelmesi ve bu bölgelerden Türkiye'ye yönelik göçün artması, Türkiye'deki Türkmen kuruluşlarında görev alan Türkmenlerin geldikleri bölgeler bakımından çeşitlenmesini beraberinde getirmiştir. Diğer taraftan Türkmen kuruluşlarında yönetici olarak görev alan kişilerin eğitim düzeyleri de oldukça yüksek olmakla birlikte, genel olarak doktor, mimar ve mühendis ağırlığı göze çarpmaktadır. Ayrıca bölgeyle olan bağların çok yüksek olmadığını da söylemek mümkündür. Zira bölgeden gelen haberler ve iletişim sürekli olarak devam etmesine rağmen bölge ziyaretlerinin çok sık yapılmadığı söylenebilir. Türkiye'de Türkmenler adına aktif olarak çalışan 6 dernek ve 3 şube ile 3 vakıf bulunmaktadır.

2.1. Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği (ITKYD)

1959'da kurulan ITKYD, Türkiye'de yaşayan Türkmenler tarafından kurulan en eski sivil toplum kuruluşu olma özelliğini taşımaktadır. Diğer kuruluşların yönetim kadroları dikkate alındığında hemen hepsinin bu derneğe üye olduğu görülmektedir. ITKYD, bugüne kadar 32 genel kurul yapmış, 23 başkan değiştirmiştir. Mevcut başkanı, 2008'de göreve gelen Mehmet Tütüncü'dür. Tütüncü, kendinden önceki

hemen hemen tüm başkanlar gibi Kerkük doğumludur. ITKYD'nin genel başkanlığını yapan 24 kişiden 22'si Kerküklü, 1'i Kifri ve 1'i de Hanekindir. ITKYD'nin her kademesinde görev alan Tütüncü, 1991'de Türkiye'ye göç etmiş ve Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünden mezun olmuştur. Ancak Tütüncü şu an ticaretle uğraşmaktadır. ITKYD'nin Yönetim Kurulu aşağıdaki isimlerden oluşmaktadır:

- Başkan Yardımcısı Sencer Akkooyunlu: Kerkük doğumlu, 1970'lerde Türkiye'ye gelmiş, vatandaşlık almış ve ticaretle uğraşmaktadır.

- Başkan Yardımcısı Ömer Köprülü: Altunköprü doğumlu, 1991'de Türkiye'ye gelmiş, Irak'ta tahsil görmüş ve Irak'ta öğretmenlik yapmıştır.

- Genel Sekreter Murat Ata: Kerkük doğumlu ve 1991'den sonra Türkiye'ye gelmiş, Türkiye'de hukuk eğitimi almaktadır.

- Muhasebeci Perihan Avcı: Kerkük doğumlu, 1970'lerde Türkiye'ye gelmiş ve daha sonra bölgeye dönerek bölgede öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. Daha sonra 1991'den sonra yaşanan büyük göçle birlikte Türkiye'ye dönüş yapmıştır.

- Üye Eyüp Çayır (Tuzhurmatu doğumlu, 1991'de Türkiye'ye gelmiş, Elektrik Mühendisi)

ITKYD'nin İstanbul'daki genel merkezinde kayıtlı 296 asil üye (genel kurul üyesi), 6400'ün üzerinde de derneğin kimlik verdiği Türkmen bulunmaktadır. 285 asil üyenin 20'si dışındai herkes Kerküklüdür. Derneğin asil üyeleri arasında son dönemde 18-35 yaş arası genç nüfus olarak tabir edilebilecek kesimin artış gösterdiği ve oranlarının toplam üyeler içinde yüzde 50'ye yaklaştığı ifade edilmektedir. Ancak dernekte görev alan bayan sayısı 7'de 1'lik bir orana karşılık gelmektedir. Genel kurul üyelerinin eğitim profiline bakıldığında lise öğreniminden daha düşük bir seviye yoktur ve üyelerin yaklaşık yüzde 70'i yüksek okul mezunudur. Asil üyelerin genellikle doktor, mühendis, tekstilci,

tercüman ve iş adamı olduğu görülmüştür. Asil üyelerin 182'si Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanırken, 103'ü Irak vatandaşdır ve Türkiye'de ikamet izniyle yaşamaktadır. Dernek dönem dönem yaptığı seminer, toplantı, konferans, eğitim programlarının yanı sıra, 2002'den itibaren Türkiye'deki Türkmen kadınlarına yönelik "Türkmen Bohçası" adıyla bir dergi çıkartmaktadır. Ayrıca 1990'da çıkmaya başlayan ancak 2007'de yayını durdurulan "Kerkük" dergisi mevcuttur. Diğer taraftan dernek şu ana kadar 15 kitap basmış ve Türkmen kültürünü, tarihini ve dilini tanıtan eserleri yayın hayatına kazandırmıştır. Derneğin www.irakturkleri.org adresinde internet sayfası vardır. Ayrıca derneğe kayıtlı doktorlar tarafından derneğe başvuran Türkmen hastalara sağlık hizmetleri verilmekte, ayrıca Türkiye'deki hastanelerle görüşülerek Irak'taki Türkmen hastaların tedavileri sağlanmaktadır. Derneğin bölgeye yönelik doğrudan bir faaliyeti olmasa da Türkiye'deki Türkmenlerin sorunların gidermeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda, derneğe başvuran Türkmenlere, Türkiye'de ikamet ve çalışma izinlerini almalarını kolaylaştıran "Türk soyluluk belgesi" verilmektedir.

Derneğin Ankara, İzmir ve Konya olmak üzere 3 şubesi bulunmaktadır. Ancak bu üç şubenin genel çalışma prensiplerine bakıldığında ITKYD'nin bir şubesi gibi değil, ayrı birer dernek gibi çalıştıkları görülmektedir. Bu noktada şubeler hakkında kısa bir bilgi vermek yerinde olacaktır.

2.1.1. ITKYD Ankara Şubesi

Başkanlığını Mahmut Kasapoğlu yürütmektedir. Kerküklü olan Kasapoğlu, 1986'da Türkiye'ye gelmiş ve 1990'da Türk vatandaşlığını elde etmiştir. Ticaretle uğraşan Kasapoğlu, 2004'te göreve gelmiştir. Yönetim kurulu üyelerinin hepsi Türk vatandaşlığını elde etmiştir. Yönetim kurulu 2 Kerküklü, 2 Erbilli ve 1 de Türkiye'de doğmuş ancak babası Kerküklü olan 5 kişiden oluşmaktadır. 250 üyeye sahip ITKYD'nin Ankara Şubesi'nin üyelerinin yüzde 70'i Kerküklüdür. Yüzde 15'i Erbilli olan üye sa-

yısının yüzde 13'ü Musullu geri kalan kısmı ise, Telefer, Kızılabat, Kifri, Karatepe gibi bölgelerden gelmektedir. Kasapoğlu, daha önce 350 olan üye sayısının 100'ünün aileleriyle beraber Birleşmiş Milletler yardımı ve kaçak yollarla üçüncü ülkelere göç ettiğini belirtmektedir. Bunların yüzde 25'inin BM yoluyla göç ettiği ifade edilirken, yaklaşık yüzde 40'nın kaçak yollarla özellikle Avrupa'ya gittiği bilinmektedir. Hemen hemen hiç genç üyesi olmadığından bahseden Kasapoğlu, Türkmenler arasındaki genel bir sorundan yakılarak, Türkiye'ye yerleşen eski kuşakların çocuklarının derneğe üye olmadığını hatta Türkmen davasıyla fazla ilgilenmediklerini ifade etmektedir. Bunun geçmiştten gelen bir sorun olduğunu belirten Kasapoğlu, Türkiye'ye göç eden Türkmenlerin çoğunun Türkiye'den biriyle evli olduğunu bunun sonucunda da çocuklarının Türkiye'deki ortamda yetiştiğini ve Türkmen kimliğine çok fazla sahip çıkamadığını ifade etmektedir. Yurt dışında yaşayan Türkmenlerin sorunlarını açık bir dille belirten Kasapoğlu, Türkmen kuruluşları arasında kopukluk olduğunu ifade ederek, bu kuruluşların bir araya gelemediğini, ortak çalışmalar yapamadıklarını ve yardımlaşmanın olmadığını dile getirmektedir.

Kasapoğlu, derneğin Türkmeneli Vakfı tarafından desteklendiğini belirtmiştir. Derneğin verdiği sağlık hizmetlerinin yanı sıra, çeşitli dönemlerde bilgilendirici toplantılar ve konferanslar yapmaktadır. 2004, 2005, 2006 ve 2007'de büyük Türkmen mitingleri düzenlemiştir. Ayrıca Ankara'nın Bala ilçesindeki bir caddeye Telafer ismi verilmesi sağlanmıştır. Bölgeye yönelik çok fazla bir faaliyet yapmasa da dernek yönetimince 2004'ten bu yana 5 kez Irak'a gidilmiştir. Kurban bağışları toplanarak bölgeye gönderilmekte ve Türkmen öğrencilere çeşitli yardımlar yapılmaktadır.

2.1.3. ITKYD Konya Şubesi

1995 yılında açılan şubenin ilk başkanı olan Aydın Beyatlı, 2008 yılında bu görevi İlham Beyatlı'ya devretmiştir. Aydın Beyatlı 3 Ocak 2010'da yapılan yeni kongreyle başkanlığı ye-

niden üstlenmiştir. Yönetim kurulu bünyesinde 4 Kerküklü, 1 Erbil'li Türkmen bulunmaktadır. Yönetimdeki Türkmenlerin tamamı genellikle 1980-90 arası Türkiye'ye gelmişlerdir. 64 üyesi bulunan derneğin, 20 üyesi Konya Selçuk Üniversitesi'nde okuyan Türkmen öğrencidir. Öğrencilerin dışında derneğe üye olan Türkmenlerin yaklaşık yarısının sağlık sektöründe çalışıyor olması dikkat çekmektedir. Derneğe kayıtlı 20 üye sağlık sektöründe çalışmaktadır. Konya, ITKYD'nin şubelerinin bulunduğu iller arasında en az sayıda Türkmen'in yaşadığı il olmasına rağmen, faaliyetler açısından en aktif kuruluş olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnternette "www.irakturkleridernegikonya.org" adresindeki sayfasında faaliyetlerini tanıtan, Türkmenler, Irak ve Türkiye'yle ilgili haberlere yer veren dernek, periyodik olarak her yıl üyeler ve Konya'da Türkmen davasıyla ilgili kişilerle birlikte geleneksel Türkmen yemeklerini tanıtmak, toplanıp sohbet etme amaçlı kır gezileri yapılmakta, önemli ve anlamlı günlerde mevlitler düzenlenmekte, Türkmeneli bölgesinde yaşanan haksızlık ve sıkıntıları kamuoyuyla paylaşmak için değişik dönemlerde resim sergileri düzenlemekte, farklı dönemlerde Konya Büyükşehir Belediyesi desteği ile Kerkük'e geziler düzenlenmekte, Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü ve Konya Ticaret Odası ile birlikte konferanslar ve paneller gerçekleştirilmektedir. 2007'de Ankara'da yapılan Kerkük mitingine katılmak için Türkmenelinde yaşanan kaos ve olayları protesto etmek amacıyla Irak Türkmen Cephesi ile birlikte Konya'dan 9 otobüs Ankara'ya gönderilmiştir. Ayrıca Dernek Başkanı Aydın Beyatlı ile birlikte 4 Türkmen öğrenci Konya-Ankara arasında 3 gün süren yürüyüş eylemi yapmıştır. 1998 yılında Büyükşehir Belediye Başkanımızın desteği ile ITC Başkanı ve yöneticileri, Türkmen partilerinin başkanları ve 40 kişilik heyet Irak'tan Konya'ya getirilerek 5 gün süresince ağırlanmıştır. Türkmen ve Konyalı doktorlardan oluşan 5 kişilik sağlık heyeti Konya'dan Erbil'e 9 kez gidip sağlık hizmeti vermiştir. Konya Valiliği ve Sağlık Müdürlüğü ile birlikte 4 kez ilaç kampanyası yapılarak bölgeye gönderilmiştir. Konya Bü-

yükşehir Belediyesinin desteği ile 3 kez 9 kişilik Molla Heyeti Konya'da 1 hafta ağırlanmış ve Türkmen davası anlatılmıştır. Kurban bayramlarında Türkmeneli Kültür ve İşbirliği Vakfı'nın yardımı ile Konya halkından toplanan kurban ücretleri Türkmeneline gönderilmektedir. Konya Devlet Tiyatrosunun düzenlediği " Türkçe Konuşan Devletler-Bir Ses Bir Nefes Festivaline" katılmaları amacıyla Türkmeneli'den 5 kişilik tiyatro heyeti getirilmiştir. Konya Büyükşehir Belediyesi ile işbirliği yaparak Konya'nın en büyük caddesine "Kerkük Caddesi" ve en önemli mahallesine " Telafer" isminin verilmesini sağlanmıştır. Dernek kuruluşundan bu yana gönüllü olarak Türkmenelinden yüzlerce hastayı Konya'ya getirterek çeşitli hastanelerde tedavilerini yaptırılmıştır. Son 1 yılda ihtiyaç sahibi Türkmen öğrencilere burs ve yemek kartları temin edilmiştir. 2008-2009 yıllarında Türkmeneli'ye Dönüş adlı bir bülten ve bir dergi çıkarılmıştır. Derginin yayınına devam edilmektedir. Ayrıca dernek bünyesinde Konya Selçuk Üniversitesi'nde eğitim gören Türkmen öğrencilerden oluşan bir Öğrenci Birliği bulunmaktadır. Diğer taraftan dernek üyeleri tarafından sık sık bölge ziyaretleri yapılmaktadır.

2.1.4. İTKYD İzmir Şubesi

1991'de kurulan İTKYD İzmir Şubesi, kurulduğu ilk dönemlere nazaran faaliyetler anlamında kısıtlı kalmaktadır. Derneğin ilk dönem faaliyetlerine bakıldığında, Türkçe, Arapça ve İngilizce olmak üzere yayın yapan bir internet sitesi yayınlanmış ve bir Türkmen Gazetesi çıkartılmıştır. Ancak daha sonra bu faaliyetler durmuştur. Dernek başkanlığını 2003'ten bu yana emekli bir öğretmen olan Timur Taş yapmaktadır. Derneğin 82 üyesi vardır. Timur Taş Üyelerin yüzde 35'inin bayan 65'inin erkek olduğu ve çoğunun yüksek öğretim diplomasına sahip olduğunu ifade edilmektedir. Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı tarafından desteklenen derneğin başka herhangi bir yerden destek almadığı bilinmektedir.

2.2. Türkmen Aydınlar Derneği

1997'de kurulan ve merkezi Ankara'da bulu-

nan Türkmen Aydınlar Derneğinin kurucuları Riyaz Sarıkayhya, Ekrem Pamukçu, 2004 yılında vefat eden Irak Türkmen Cephesi yetkilisi Mustafa Kemal Yayçılı gibi Türkmen davasının önde gelen şahsiyetleridir. Mevcut başkanlığını Kerküklü olan ancak 1980'lerde Türkiye'ye gelerek Türk vatandaşlığını kazanan ve MKE'de çalışan Fuat Tigin yapmaktadır. Derneğin yönetim kurulunda 4 Kerküklü ve 1 Suriyeli bulunmaktadır. Dernek yönetiminde Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi Sadun Köprülü, Kerkük Haber Ajansı Türkiye Temsilcisi Ersan Sarıkayhya gibi Türkiye'den Türkmen kuruluşlarının önde gelen isimleri yer almaktadır. 66 üyesi bulunan derneğin, Türkiye'den de üyeleri bulunmaktadır. Dernek üyelerinin yaklaşık yüzde 60'ı devlet memurudur. Yaklaşık yüzde 70'i ise yüksek ihtisastır. Dernek faaliyetleri oldukça durmaktadır. Almanya'da Türkmen derneklerinin vasıtasıyla, Türkmen Aydınlar Derneği adına 2004 ve 2006 yıllarında Türkmenlerin durumunu ele alan 3 rapor yayınlanmıştır. Dernek Başkanı Fuat Tigin, Almanya/Münih, Danimarka/Kopenhag ve Arhus, İsveç /Malmö, Norveç/Bergen ve Hollanda'daki Türkmen kuruluşları ile ortak çalıştıklarını belirtmektedir. Derneğin yardım faaliyetleri yoktur. Dernek üyelerine bakıldığında sadece Türkmen derneği olduğunu söylemek mümkün değildir. Türkiye'deki diğer derneklerle ilişkiler olmasına rağmen ortak çalışmalar yapmak konusunda yetersiz kalmaktadır.

2.3. Antalya Irak Türkmen Birliği ve Dayanışma Derneği

2002 yılında Antalya'da kurulan derneğin başkanlığını diş hekimi Kürşat Çavuşoğlu yürütmektedir. 5 kişiden oluşan dernek yönetim kurulunun hepsi Kerküklüdür. Yönetim kurulu üyelerinin Türkiye'ye 1970-1980 arasında geldikleri görülmektedir. Zaten yaklaşık 30 Türkmen ailenin yaşadığı Antalya'daki Türkmenlerin yüzde 90'ının Türk vatandaşlığını kazandığı bilinmektedir. Diğerlerinin de oturma ve çalışma izni bulunmaktadır ve yerleşik bir iş sahibidir. Özellikle Türkmenler doktorluk, mühendislik, öğretmenlik ile turizm ve

ticaret alanlarında çalışmaktadır. Ayrıca devlet kurumlarında çalışan Türkmenler de bulunmaktadır. Ancak Türkmenlerin yaklaşık yüzde 80'i turizmle uğraşmaktadır. Antalya'ya son dönemde gelen Türkmen sayısı oldukça azdır. Dernek olarak genellikle Antalya'da bulunan Akdeniz Üniversitesi, Türk Ocakları ile Dış Türklere ait dernek ve vakıflarla ortak faaliyetler yapmakta, Türkiye'deki diğer Türkmen kuruluşlarının etkinliklerine katılmaktadır. Özellikle Antalya'da yaşayan Türkmenlerin fazla olmamasının bir avantaj olduğunu ifade eden Çavuşoğlu, bu sayede Antalya'da yaşayan tüm Türkmenlerin birbirlerini tanıdığını ve iletişimin güçlü olduğunu dile getirmiştir. Çavuşoğlu, kültürel ve sosyal faaliyetler, milli günler, Türkmen şehitleri anma, bayramlaşma, piknik ve gezi düzenleyerek iletişim sağladıklarını belirtmektedir. Dernek Türkiye içi toplantı ve konferanslarda Türkmen davasının anlatılmasının yanı sıra, 2005 ve 2008'de bölgeden masatenisi spor takımları Türkiye'ye getirilmiş ve Türkiye'de turnuvalara katılmaları sağlanmıştır. Bölgeyle iletişim sağlanmasına rağmen, sahaya yönelik faaliyetlerin etkin derecede yapılmadığı, derneğin Antalya'daki Türkmenler arasında sosyal birliktelik sağlayabilecek bir kurum olduğunu söylemek mümkündür.

2.4. Türkmeneli İnsan Hakları Derneği

Türkmeneli İnsan Hakları Derneği, ITKYD'nin içerisinde görev alan, hatta kurucularından sayılabilecek ve Türkmenler arasında saygın bir yeri olan Dr. Nefi Demirci tarafından 2002 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Bir dönem başkanlığı devretmiş olsa da yeniden dernek başkanlığı görevini üstlenmiştir. Derneğin yönetim kurulu üyelerinin hepsi Kerküklüdür. Ayrıca 5 kişilik yönetim kurulu üyelerinin 3'ü mühendis, 1'i doktor ve 1'i de ticaretle uğraşmaktadır. Derneğin 53 aktif üyesi bulunmakla beraber, bu üyelerin 2'si Telaferli, 4'ü Altunköprülü, geri kalanı ise Kerküklüdür. Dernek Başkanı Nefi Demirci, ITKYD'nin dernekler yasasına göre sadece kültürel çalışmalar yapabildiğini, siyasi konulara eğilim gösteren bir dernek olmaması nedeniyle, Türkmeneli İnsan Hakları

Derneği'ni kurduklarını belirtmiştir. Türk Dünyası ile ilgili bütün kuruluşlarla işbirliği içerisinde olduklarını ifade eden Demirci, özellikle Aydınlar Ocağı ve Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı ile yakın ilişkileri olduğunu, ancak aralarında organik bir bağ bulunmadığını dile getirmiştir. Dernek genellikle toplantı ve konferanslar düzenleyerek faaliyet göstermektedir. Ancak maddi imkansızlıklar nedeniyle yoğun bir faaliyeti olmadığını söylemek mümkündür. İnternette "www.turkmenelihd.com" adresindeki sayfasında Türkmenleri ilgilendiren her konuda, haber, yorum, makale gibi çalışmalara yer verilmektedir.

2.5. Irak Türkmenleri Kardeşlik ve Kültür Derneği (ITKKD)– 2002

2002 yılındaki kuruluşundan bu yana 3 başkan değiştiren ITKKD'nin mevcut başkanlığını Salman Nalbantoğlu yapmaktadır. Derneğin merkezi İstanbul'dadır. 5 kişiden oluşan yönetim kurulu üyelerinin hepsi Kerküklüdür ve Türkiye'ye 1991'de gelmiştir. Dernek yönetim kurulu üyelerinin hepsi yüksek öğretim görmüş kişilerdir. Nalbantoğlu, derneğin amacının kardeşlik bağının güçlendirilmesi, birlik ve dayanışmanın arttırılması olduğunu belirtmektedir. Derneğin faaliyetlerinin genel olarak Türkmenlerin eğitimi üzerinden yapıldığı görülmektedir. Bölgeye yönelik de oldukça faaliyet yapılmıştır. 2003'te Kerkük'te derneğin bir merkezi daha açılmıştır. Ayrıca dernek tarafından 150 öğrencilik bir lisenin yapımı tamamlanmış ve 10 öğretmenle birlikte faaliyete geçmiştir. Derneğin çalışmaları sonucunda Türk Diyaneti tarafından Türkiye'de üniversitelerde okutulmak üzere 5 kız ve 5 erkek öğrenci için kontenjan ayrılmış, 5 erkek öğrenci Bursa Uludağ Üniversitesi'nde okumaya başlamıştır. Ancak kız öğrenciler için kontenjan değerlendirilememiştir. Kerkük'ün önemli Türkmen semtlerinden olan Musalla'da bulunan spor kulübü etkinleştirilerek, Türkmen sporculara katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca İstanbul Bayrampaşa Belediyesi'yle işbirliği yapılarak Kerkük'te çocuk parkı yapımı sağlanmıştır. Irak'ta Türkçe yayın yapan Sümer Radyosu kurulmuştur. Kardeş Aile Projesiyle,

Türkiye’den 50 ailenin Irak’taki 50 Türkmen ailenin geçimine destek olması sağlanmıştır. Dernek tarafından Kerkük’teki sağlık sorunlarının da giderilmesi yönünde adımlar atılmaktadır. Derneğin Kerkük’te bir doğumevi açma planı vardır. Dernek çalışmaları çerçevesinde başta İTKYD olmak üzere diğer derneklerle ortak hareket ederek periyodik sohbet toplantıları düzenlemektedir.

2.6. Irak Türkleri Adalet Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (İTYAD)

2007 yılında İstanbul’da kurulan İTYAD’ın başkanlığını Mithat İbrahim yapmaktadır. İbrahim, derneğin kuruluş amacını, Türkmenleri toplumsal hayatta aktif kılmak ve onlara değer katmak olarak belirtmiştir. İbrahim, Türkmenlerin asıl sıkıntısının değer görmemek nedeniyle başka grupların etkisi altında kalmak olduğunu, bu nedenle tüm Türkmenlerin kazanılması gerektiğini ifade etmiştir. 5 kişiden oluşan yönetim kurulunda 3 Kerküklü, 2 Altunköprülü Türkmen bulunmaktadır. Genellikle 1990’ların başlarındaki büyük göç sırasında Türkiye’ye gelen yönetim kurulu üyelerinin, biri dışında geri kalanı yüksek tahsillidir. Dernek başkan yardımcısı doktor olmakla beraber, 1 mühendis, 1 tekstilci yönetim kurulunda bulunmaktadır. Yönetim profiline bakıldığında Türkiye’de yaşayan Türkmenlerin genel özellikleriyle bağdaştığı görülmektedir. Derneğe kayıtlı 240 aile vardır. Kayıtlı ailelerin yaklaşık yüzde 85’i Kerküklüdür. Geri kalan kısmı ise Musul, Erbil, Diyala ve Bağdatlı Türkmen ailelerden oluşmaktadır. Dernek özellikle sağlık alanındaki yardımlarla ön plana çıkmaktadır. Derneğe kayıtlı ailelerin hastalarına düzenli olarak her ay ilaç yardımı yapılmaktadır.

Derneğin, İnsan Hak ve Hürriyetleri (İHH) İnsani Yardım Vakfı ile geliştirdiği ortak projeler dikkat çekmektedir. İHH ile birlikte 2009’da Kerkük’teki bir okula eğitim yardımı yapılmıştır. Yine 2009’da İstanbul’daki 63 Türkmen çocuğa giyecek dağıtılmıştır. İstanbul’da bulunan Bezm-i Alem Valide Sultan Vakıf Gureba Eğitim ve Araştırma Hastanesi ile ortak bir

proje gerçekleştirilerek, Türkmen hastaların tedavilerinin karşılanması sağlanmıştır. Seyyar hastane projesiyle, Kerkük, Telafer, Yengice ve Tazehurmatu gibi Türkmen bölgelerindeki hastaların tedavileri yapılmıştır. Dernek Başkanı Mithat İbrahim, yardımların amacının Türkmen milletini kendi kuruluşlarına yöneltmek olarak açıklamaktadır. Dernek çalışmaları sırasında sadece İstanbul’da yaşayan Türkmenlerle ilgilenmemekte, diğer şehirlerde yaşayan Türkmen aileler de ziyaret edilmektedir. Son olarak Tokat, Kayseri, Konya, Ankara, Afyon ve İzmir’deki Türkmen ailelere yönelik şehir ziyaretleri düzenlenmiştir. Dernek faaliyete geçtiği günden bu yana 2 eğitim kursu vermiştir. Irak’taki Türkmen sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri Türkiye’ye davet edilerek, genel ilişkiler eğitim semineri düzenlenmiştir. İnternette “www.ityad.org” adresindeki sayfada derneğin faaliyetleri ve Türkmenlerle ilgili haberlere yer verilmektedir. İTYAD, gerçekleştirdiği faaliyetleri göz önünde bulundurulduğunda, kurulmasından bu yana çok kısa bir süre geçmesine Türkmen kuruluşları arasında en aktif derneklerin başında gelmektedir.

2.7. Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı (TİKV)

Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı, Hükümet Dışı Sivil Bir Toplum Örgütü (NGO) olarak 18 Mayıs 1996’da Ankara’da kurulmuştur. Vakfın Erbil ve Kerkük’te iki bürosu bulunmaktadır. Ayrıca Ankara’da, Türkiye’de öğrenim gören öğrencilerin kullanımı için bilgisayar, kütüphane ve internet donanımlı Kültür Merkezi hizmet vermektedir. TİKV, kuruluşunda Irak Türkmen Cephesi’ni oluşturan 6 kuruluşun biridir. Vakfın başkanlığını Kerküklü bir Türkmen olan Fatih Türkcan yapmaktadır. Türkcan’ın, birçok Türkmen gibi tercümanlık bürosu bulunmaktadır. 1996’dan bu yana Türkmen kuruluşları arasında en aktif kuruluş olarak göze çarpmaktadır. Vakıf kurulduğundan bu yana insan hakları, insani yardımlar, kültür, sanat ve eğitim gibi birçok alanda faaliyet göstermektedir. Türkmenler adına “Ağlama Sevdam” isimli 8 bölümlük bir belgesel hazırlamış, ayrıca çok sa-

yıda resim sergisi ve Türkmen tiyatrosu gösterileri düzenlemiştir. Özellikle Irak'taki Türkmen bölgelerine yapılan yardımlar önem taşımaktadır. 1996'dan 2006'ya kadar Irak'ın muhtelif köy ve ilçelerinde toplam 16 adet kuyu projesi, Musul, Kerkük ve Telafer başta olmak üzere Irak'ın çeşitli yerlerinde 14 adet okul ve sağlık ocağının onarımı, 400 adet konut ve Kerkük'te Şifa Dispanseri'nin yapımı, Almanya'da faaliyet yürüten "MALTASER GERMANY" ve "ACTION METEOR", "ADRA HUMANITARIAN AID" gibi uluslararası yardım kuruluşlarının yanı sıra, Türkiye Diyanet Vakfı, Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı, Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Bilkent Üniversitesi, Yükseliş Koleji, İHH ve muhtelif kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği neticesinde Irak'ta yaşayan yardıma muhtaç Türkmenlere gıda, giyim, sağlık malzemesi, battaniye ve ders aletleri yardımı yapılmıştır. Ayrıca Türkmenler için çeşitli dallarda eğitim seminerleri verilmiştir. 2007'de Amirli Köyü'nde yaşanan patlamanın ardından evleri yıkılan Türkmenler için tam donanımlı 30 çadırılık bir çadırkent kurulmuş, Kerkük/Tazehurmatu'da 3.200 metrekare arsa üzerine 600 metrekare alana sahip matbaa binası inşa edilmiş, Kızlarbat'ta 290 metrekarelik arsa üzerine 36 m'lik kulesiyle birlikte televizyon verici istasyonu kurulmuş ve Mendeli'de 1 adet su kuyusu açılmıştır. 2009'da Kerkük/Tazehurmatu'da inşa edilen matbaa binasına tam teşekküllü matbaa makinesi ve ekipmanları satın alınmış, matbaa makinelerinin kurulum, montaj ve çalıştırılma aşamaları gerçekleştirilerek, faaliyete geçirilmiş, ayrıca Irak'ın çeşitli bölgelerinde internet kafeler açılmış, terzi atölyeleri kurularak, Türkmenlerin hem eğitim görmesi sağlanmış hem de iş gücü oluşturulmuştur. Ayrıca ITC adına da projeler yapılmaktadır.

2.8. Kerkük Vakfı

1998'de İstanbul'da kurulan vakfın başkanı İzzettin Kerkük'tür. Aslında ismi İzzettin Kerkük Kültür ve Araştırma Vakfı olmasına rağmen Kerkük Vakfı olarak da anılmaktadır. Asıl kuruluş amacı kurucu üyelerin sahip olduğu

Türkmenlerle ilgi arşivin bir araya getirilmesidir. Kerkük Vakfı'nın hemen hemen bütün işleri vakfın Genel Sekreteri ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğretim görevlisi olan Kerküklü Prof. Dr. Suphi Saatçi tarafından yürütülmektedir. Vakfın Kurucu Heyeti, İzzettin Kerkük, Suphi Saatçi, Suphi Salt ve Erşat Hürmüzlü'den oluşmaktadır. Bu isimlerin hepsi Kerküklüdür. Kurucu Heyet aynı zamanda Vakfın Yönetim Kuruludur. Yine Kerküklü olan Prof. Dr. Mahir Nakip de Denetleme Kurulu üyesidir. Derneğin amacı yayın hayatında etkili olacak projeler ortaya koymaktır. Vakfın üyesi yoktur. Vakıf şimdiye kadar 40 kitap çıkarmıştır ve 8 kitap daha basıma hazırlanmaktadır. Ayrıca 11 yıldan bu yana Türkçe, Arapça ve İngilizce olarak "Kardaşlık" adında bir dergi çıkartmaktadır. 3 ayda bir yayınlanan derginin Ocak-Mart 2010 itibarıyla 45. sayısı çıkmıştır. Vakfın çıkardığı bu dergi ve yayınlar, vakfın sahip olduğu ticari kuruluş sayesinde yayınevi ve kitapçılarda satılabilmektedir. Vakıf gelirini bu yayınlar üzerinden sağlamaktadır. Kardaşlık Dergisinin 200 abonesi bulunmaktadır. Türkmeneli Vakfı da 500 sayılıklı bir abonelik almıştır. Turan Yazgan Vakfı, Türk Edebiyat Vakfı, Türkmeneli Vakfı ve Kırım Türkleri Derneği ile ortak projelere imza atmaktadır. Ayrıca İTKYD ile ortak çalışmalar da yapmaktadır. Buna karşılık Vakfın Genel Sekreteri Suphi Saatçi, Türkmenlerde ortak çalışma bilincinin eksik olduğunu ifade etmektedir. Saatçi son olarak 40 Türkmen gencinin Bartın'a götürülerek, bir eğitim kampına dahil edildiğini belirtmiştir. Vakıf çalışmalarına bakıldığında kuruluş amacına yönelik olarak, Türkmenler adına kayda değer çalışmalar yaptığı görülmektedir. Özellikle Türkmenlerin tanıtılması noktasında Kerkük Vakfı'nın çıkardığı yayınlar etkili olmaktadır. Kerkük Vakfı'nın yayınlarına ve çalışmalarına "www.kerkukvakfi.com" adresinden ulaşılabilir.

2.9. İhsan Doğramacı Erbil Vakfı

İhsan Doğramacı Erbil Vakfı, 2008'de Türkiye'de kurulmasına rağmen, çalışmalarını daha çok Irak'ta yapmaktadır. Merkezi Ankara olan Vakfın kuruluş amacı, "eğitim, kültür ve sağlık faa-

liyetlerine destek ve katkıda bulunmak” olarak açıklanmaktadır. Vakıf bu amaç doğrultusunda, Erbil Kliniği adında öğrenciler için bir dispenser hizmete sokulmuştur. Ayrıca, Türkiye’de Bayındır Hastanesi ile bir anlaşma yapılmış ve Erbilli Türkmenlere tedavileri için yüzde 30 ile yüzde 70 arasında indirim yapılmaktadır. Tedavi gören hastalara kalmaları için lojman tahsis edilmektedir. Atlas Jet ile imzalanan anlaşma gereği havayolu ulaşımında yüzde 20 indirim uygulanmaktadır. Bunun yanı sıra Erbil’de kaybolmuş olan Türkmen kimliğini canlandırmak için “İhsan Doğramacı Kültür Merkezi” kurulmuştur. Ayrıca Irak’tan öğrenciler Türkiye’ye getirilerek eğitim almaları sağlanmaktadır. Vakıf, Irak’ta bulunan Türkmen okullarına da destek vermekte, okulların ihtiyaçlarının giderilmesine çalışmaktadır. Vakfın çalışmaları sadece Erbil’le sınırlı olmayıp, Türkmenlerin yaşadığı diğer bölgeleri de kapsamaktadır. Ancak tüm bu projeler içinde en önemli gündem Erbil’de Bilkent Üniversitesi kurulmasıdır. Seneye öğrenci alabilecek durumda olacak bu üniversite için halen çok hızlı bir çalışma yürütülmektedir. 40 milyon dolarlık bir yatırım ile inşa edilen üniversitede Cambridge denkliğinde diploma verilmesi planlanmaktadır.

2.10. Türkmen Danışma Meclisi

Türkmen Danışma Meclisi’nin kurulma gereçesi, Türkmen hareketinde dernek faaliyetlerinin ihtiyaçlara yanıt verememesi ve Türkmen meselesinin yurt dışında siyasi platformlara taşınabilmesi olarak ifade edilmektedir. Kerküklü olan Meclis Başkanı Ümit Akkoyunlu, Irak Türkmen Cephesi’nin siyasi faaliyetlerde Türkmenleri iyi temsil edemediğini ve kapsayıcı olmadığını ifade ederek, bu alandaki boşluğu doldurmak amacıyla bir meclis kurduklarını ve 25 ülkeden 836 Türkmen katılımcınının 2002’de yapılan ilk toplantıya iştirak ettiğini dile getirmektedir. Akkoyunlu, Meclis’in amacının bütün Türkmenlerin yer alacağı bir platform olarak açıklamaktadır. Meclisin kurucu üyeleri, icra kurulu ve bir parlamentosu bulunmaktadır. Ancak maddi imkânsızlıklar nedeniyle henüz yerleşik bir düzene geçilemediği belir-

ilmektedir. 2002’den 2010’a kadar çok aktif olmayan Meclisin 2010 itibarıyla yeniden aktif çalışmalara başlayacağı dile getirilmektedir. Bu amaç doğrultusunda 2010’un Şubat ayında “www.turkmenya.org” adlı bir internet sitesi açılmıştır.

3. Türkiye’de Türkmen Medyası

Türkiye’de uzun yıllardan bu yana bir Türkmen diasporası var olmasına rağmen, yerleşik bir Türkmen medyasından söz etmek mümkün değildir. 2004’te kurulan Türkmeneli Televizyonu’nu ve bu kuruluşun Türkiye’deki temsilcisi Kerkük Haber Ajansı ile 2009’da kurulan Türkmen Basın Konseyi dışında Türkmenlerle ilgili başka bir kuruluşa rastlamak mümkün değildir. Ancak Türkmenlerin ana yaşam merkezleri olan Irak’ın Türkiye’nin sınır komşusu olması, Türkiye’nin ulusal çıkarlarını etkileyecek unsurların Irak’ta yer alması, Irak’ta yaşanan gelişmelerin Türkiye’yi doğrudan etkilemesi ve Türkiye’de yaşayan yoğun Türkmen nüfusu gibi nedenlerden dolayı, Türkiye’de Türkmenlerle ilgili çok sayıda kitap, dergi gibi basılı yayın arşivi oluşmuştur. Diğer taraftan Türkmen kuruluşlarındaki eksikliğe rağmen Türkiye’de yaşayan Türkmenlerin çok sayıda kitap çıkardıkları bilinmektedir. Ancak Türkmenler hakkında çıkan kitaplar genellikle belli yazarlar tarafından çıkarılmıştır. Ayrıca çıkarılan yayınlar genellikle edebiyat, şiir, Türkmen folkloru gibi alanlardadır. Diğer taraftan Türkmenlerle ilgili çıkan yayınlara bakıldığında Türkiye kamuoyundaki ilginin düşük bir profil seyrettiği görülecektir. Türkmenlerle ilgili çıkan yayınların hemen hemen hepsinin Türkçe olması da Türkmenlerin kendilerini uluslararası alana tanıtılmaları konusunda bir eksiklik olarak değerlendirilmelidir. Zira Türkmenlerle ilgi Arapça veya İngilizce olarak yayınlanan ama bir elin parmaklarını geçmeyecek sayıda yayın bulunmaktadır. Bu da Türkmenlerin uluslararası platformda ses getirmelerine yardımcı olmamaktadır. Son zamanlarda Türkmenlere ilişkin yabancı dildeki yayınlarda artış olduğu gözlemlenmektedir. Yine de Türkiye’deki Türkmen medyasının bir lobi oluşturulması noktasında

son derece yetersiz olduğu değerlendirilmektedir. Zira Türkmenler arasında çok sayıda yazar olmasına rağmen, medya konusunda yetişmiş insan sayısının oldukça az olduğu bilinmektedir. Bu da Türkmen medyasının profesyonelleşmesi ve gelişmesinin önündeki en büyük engel olarak değerlendirilmektedir.

3.1. Kerkük Haber Ajansı (KHA)

Kerkük Haber Ajansı, 2004'te Türkmeneli Televizyonu'nun kurulmasının ardından, Türkiye'deki temsil probleminin giderilmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Türkmeneli Televizyonu ile KHA arasında imzalanan protokolle, KHA Türkiye'de Türkmeneli Televizyonu adına program üretmekte ve kaynak sağlamakta, Türkmeneli Televizyonu'nun Türkiye'deki bağlantılarını kurmakta ve koordinatörlüğünü yapmaktadır. KHA'da çalışanların profiline bakıldığında, Türkmenlerin yayın hayatındaki eksikliğinin buraya da yansdığı görülecektir. Yaklaşık 10 kişinin görev yaptığı KHA'da, Türkiye Temsilcisi Ersan Sarıkahya ve 1 kameraman dışında burada Türkmen bulunmamaktadır.

Türkmeneli Televizyonu, kısıtlı imkanlar dahilinde Kerkük'te kurularak, Türkmen halkına yönelik yayın yapmaya başlamıştır. Ancak Türkmeneli Televizyonu'na gelen en büyük eleştiri, Irak Türkmen Cephesi'nin bir yayın organı olarak görülmesidir. Türkmeneli Televizyonu'nun bağımsız olmadığı, Irak Türkmen Cephesi dışında hareket edemediği ve bu nedenle tüm Türkmenlere hizmet edemediği iddia edilmektedir. Bu eleştirinin en önemli sebeplerinden biri de, Türkmeneli Televizyonu'nun Türkmenlerin tek yayın kuruluşu olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Türkmeneli Televizyonu, Nilsat ve Türksat üzerinden, Türkçe ve Arapça olmak üzere, iki dilde kültürden siyasete her tür yayın yapmaktadır. Türkmeneli Televizyonu'nu Türkiye'de temsil etmek ve destek sağlamak amacıyla kurulan KHA'nın temel amacı Türkiye'yle, Türk dünyasıyla, çeşitli nedenlerden dolayı yurt dışına çıkmış Türkmenlerle bağlantı kurmak, Irak'taki

Türkmenlere düşünsel ve duygusal destek sağlamak olarak belirtilmektedir. KHA, özellikle Türkiye'de yaşayan Türkmenlerle iletişim sağlayarak, bölgeyle olan bağlantının kopmamasını ve güçlendirilmesini hedef almış, Türkiye'deki kamuoyunda bir etki yaratmayı amaçlamıştır. KHA, canlı yayın aracı, iki stüdyosu, haber merkezi ve ürettiği programlarla Türkiye-Türkmeneli arasında köprü vazifesini görmeye çalışmaktadır. KHA, siyasi, sanat, çocuk-aile eğitimi, müzik ve haber içerikli programlar üreterek, Türkmeneli Televizyonu'na katkı yapmaktadır. Ayrıca Ankara-Kerkük arasında ortak programlar gerçekleştirmektedir.

KHA, Türkiye Radyo Televizyonu (TRT) ile bir protokol imzalayarak, önemli bir adım atmıştır. Protokolün amacı, Irak ve Türkiye'de karşılıklı işbirliğidir. Yani, Türkmeneli Televizyonu'nun Türkiye'de TRT'den, aynı şekilde TRT de Türkmeneli Televizyonu'nun Irak'taki olanaklarından yararlanmaktadır. Bu sadece TRT ve Türkmeneli Televizyonu arasındaki bir işbirliği anlaşması olmasının dışında, Irak ve Türkiye'nin gelişen ilişkilerine katkı sağlayan bir protokoldür. Protokolün içeriği, Türkmeneli Televizyonu elemanlarının TRT'de eğitilmesinden, ortak programlar oluşturmaya kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu noktada TRT ve Türkmeneli Televizyonu'nun ortak canlı yayını olarak bir müzik programının yapımına başlanmıştır.

Program çeşitliliğinin artırılması ile Türkiye'deki tüm Türkmen kuruluşlarıyla işbirliği yapılması, bu kuruluşların katkı sağlaması ve aralarındaki iletişimin artırılması amacıyla girişimlerde bulunmaktadır. Bu doğrultuda TİKV'ye bağlı olan Türkmeneli Kültür Merkeziyle ortak çalışma yapılması konusunda prensipte anlaşılmıştır. Türkmenler açısından Türkiye'de böyle bir kurumun olması avantaj olarak değerlendirilmelidir. Türkmenlere yönelik görsel ve duysal hizmet veren kuruluşların artması gerektiği gibi, uluslararası yayın yapabilecek bir konuma yükseltilmeli, Türkmen davasını Türkmenlere değil, uluslararası kamuoyuna anlatabilecek yapıda olmalıdır. Bilindiği gibi bir lobinin etkili olmasında görsel ve yazılı medya büyük önem taşımaktadır.

3.2. Türkmen Basın Konseyi

10-12 Nisan 2009 tarihinde İstanbul'da yapılan III. Türkmen Basın Konseyi Kurultayı'nın ardından oluşturulan Türkmen Basın Konseyi'nin (TBK), merkezi Türkiye'de olmak üzere Irak'ta da bir şube açması kararlaştırılmıştır. TBK, 22 Temmuz 2006 tarihinde yapılan 1. Kurultay ile yine İstanbul'da 14-16 Mart 2008'de yapılan 2. Kurultay'ın ardından yapılan 3. Kurultay'da yönetimini oluşturmuştur. Yönetimde Mehmet Tütüncü, Kemal Beyatlı, Şükran Kayacı, Dilşat Terzi, Nusrat Merdan, Özdemir Hürmüzlü ve Fayha Beyatlı bulunmaktadır. Yönetimdeki Kerküklü ağırlığı dikkat çekmektedir. İnternette www.turkmenbasin.com adresinde bir sayfası bulunan TBK'nın ana amacı; Irak Türkmenlerinin davalarını kamuoyuna açıklamak için Irak halkının tüm katmanlarıyla, Arap

ve yabancı basın ve fikir kuruluşlarıyla iletişim kurmaya, Türkmenlerin haklarına yapılmış ve yapıla gelen tecavüzleri anlatmaya çalışmak ve Türkmenler hakkındaki bilgi kirliliğini ortadan kaldırmak ile Türkmenlerin tek bir söylem benimsemesine sağlamaktır. Bu doğrultuda Türkmenlerin eksiklerinin farkında olarak, onların dünya görüşlerini ve siyasî hareketlerini anlatacak kitap, yayın ve araştırmalar yayınlamayı, Türkçe'den Arapça'ya, dünya dillerine ve o dillerden Türkçe'ye tercüme çalışmalarını hızlandırmayı amaçlamaktadır. Diğer taraftan Türkmen basın ve medya alanında çalışan genç yeteneklerin eğitim kurslarına tabi tutulmalarını ve çağdaş medya ve basın düzeyine gelebilmeleri yolunda imkânlar yaratılmasını sağlamayı hedeflemektedir. Yeni bir kuruluş olması nedeniyle henüz bir etkinlik sağlayabildiğini söylemek mümkün değildir.

3.3. Türkmenlerle İlgili İnternet Siteleri

İnternet Adresi	Açıklama
www.kerkuk.net	Irak Türkmen Cephesi'nin resmi internet sitesidir. Sitede başta Türkmenler ve Irak olmak üzere tüm dünyayla ilgili haber, analiz ve makalelere yer verilmektedir. Site Türkçe, Arapça, İngilizce, Almanca, Rusça ve Farsça olmak üzere 6 dilde yayın yapmaktadır.
www.sehitadilserif.com	1980'de Saddam tarafında idam edilen Türkmen lideri Adil Şerif'e atfen açılmış sitedir. Sitede, Adil Şerif'le ilgili bilgilerin yanı sıra, Türkmen tarihiyle ilgili genel bilgiler de yer almaktadır.
www.2000fm.com	Avustralya'da yaşayan Türkmenlerin kurduğu "Avustralya'daki Türkmenleri Sesi" radyosunun internet sitesidir. İngilizce yayın yapmaktadır.
www.bizturkmeniz.com	Türkçe ve Arapça olmak üzere 2 dilde yayın yapan sitede, Türkmenlere ilişkin güncel haber ve analizlere yer vermekte, bölgeden katılan yazarlar sayesinde Türkmenlerin sesi olmaya çalışmaktadır.
www.araahurra.com	Türkmenlerle ilgili haber ve analizlere yer veren, güncel bir internet sitesidir.
www.erbilvakfi.org	İhsan Doğramacı Erbil Vakfı'nın resmi internet sitesidir.
www.imtpartisi.com	Irak Milli Türkmen Partisi'nin Türkçe ve Arapça olarak yayın yapan resmi internet sitesidir. Parti hakkında bilgilere yer verilirken, Türkmenlerle ilgili haber ve analizlere yer almaktadır.

www.ityad.org	Irak Türkleri Adalet Yardım ve Dayanışma Derneği'nin internet sitesidir. Türkçe yayın yapan sitede derneğin çalışmaları hakkında bilgiler yer almaktadır.
www.irakturkleri.org	Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nin resmi internet sitesidir. Türkçe yayın yapan sitede, Türkmen tarihi ve kültürüyle ilgili bilgiler yer alırken, derneğin çalışmalarına da yer verilmektedir.
www.iraqiyoon.com	Türkçe ve Arapça yayın yapan sitede Türkmenlerle ilgili güncel haberlere yer verilirken, aynı zamanda internet üzerinden sohbet yapılabilmektedir.
www.kerkukfeneri.com	Türkçe olarak yayın yapan site, güncel haber portalıdır.
www.turkmennetwork.com	Başta Türkmenler ve Irak olmak üzere tüm dünyayla ilgili haber ve analizlere yer veren güncel Türkçe sitedir.
www.kerkukgazetesi.com	Irak Türkmen Edebiyatçılar Birliği adına imtiyaz sahibi olan ve Yazı İşleri Müdürlüğünü Şemsettin Küzeci'nin yaptığı Kerkük Gazetesi'nin internet sitesidir. Türkçe ve Arapça olarak internet üzerinden yayın yapmaktadır.
www.kerkukmedya.com	Türkçe, Arapça ve İngilizce yayın yapan güncel haber portalıdır. Genellikle Türkmenlerin görüş ve düşüncelerine yer verilmektedir.
www.turkmeninstitute.org	New York'ta faaliyet gösteren Türkmen Enstitüsünün İngilizce yayın yapan internet sitesidir.
www.turkmen.nl	Hollanda'da faaliyet gösteren Türkmen İnsan Hakları Araştırma Vakfı'nın İngilizce yayın yapan internet sitesidir. Sitede Türkmenlerle ilgili araştırma, makale ve raporlara yer verilmektedir.
www.tanis-turkmen.nl	Hollanda'da faaliyet gösteren Türkmen Tanış Derneği'nin Türkçe, İngilizce, Arapça ve Hollandaca yayın yapan internet sitesidir. Sitede güncel haberlerin yanı sıra derneğin faaliyetleriyle ilgili bilgiler yer almaktadır.
www.telafer.com	Telafer hakkındaki bilgilerin yanı sıra, Türkmenler ve Irak'la ilgili güncel haberlere yer veren, Arapça ve Türkçe yayın yapan internet sitesidir.
www.turkmenforum.com	Türkmenleri bir platformda bir araya getirmeyi amaçlayan forum sitesidir.
www.alturkmani.com	Türkmenlerle ilgili bilgilerin yanı sıra, güncel haberlere de yer veren Arapça yayın yapan internet sitesidir.
www.turkmenelim.com	Türkmenler, Irak ve Türkiye'yle ilgili haber ve analizlere yer veren, Türkçe yayın yapan internet sitesidir.
www.tuzkhurmato.com	Irak'ta Türkmenlerin yoğun olarak yaşadığı Tuzhurmatu ilçesini tanıtan ve güncel haberlere yer veren Türkçe internet sitesidir.

www.turkmen-csit.com	Hollanda'da faaliyet gösteren Irak Türkmen Cemiyeti'nin internet sitesidir. Türkçe yayın yapan sitede, Türkmenlerle ilgi güncel haberlere yer verilmektedir.
www.turkmensani.com	Türkçe ve Arapça yayın yapan, haber portalıdır. Ayrıca sitede Türkmenlerle ilgili analizlere de yer verilmektedir.
www.turkmenelihd.com	İstanbul'da faaliyet gösteren Türkmeneli İnsan Hakları Derneği'nin internet sitesidir.
www.iraqiturkman.org.tr	Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı'nın resmi internet sitesidir. Sitede vakıfla ilgili bilgiler ve faaliyetlerine yer verilmektedir.
www.turkmeneliparty.com	Irak'ta faaliyet gösteren Türkmeneli Partisi'nin Türkçe ve Arapça yayın yapan internet sitesidir.
www.turkmenelitv.com	Kerkük'ten yayın yapan Türkmenlerin tek televizyonu olan "Türkmeneli Televizyonu"nun resmi internet sitesidir. Sitede Televizyonla ilgili bilgiler yer alırken, güncel haberlere de yer verilmektedir.
www.yanarkent.com	İsveç Malmö'de faaliyet gösteren Yanarkent Araştırma Merkezi'nin Türkçe, Arapça ve İsveççe yayın yapan internet sitesidir.

3.4. Türkmenlerle İlgili Türkçe Kitaplar ve Dergiler

3.4.1. Kitaplar

1. Kerkük Türküleri - Salih Turhan, Abdurrahman Kızılay
2. Peltek Babanın Sağır Oğluna Öğüt Öğüdü - Mevlüt Taha Kayacı
3. Gönlümün Defterinden - Osman Mazlum
4. Hoyratlar - Osman Mazlum
5. Kerkük'te Bulduklarım - Nermin Neftçi
6. Kerkük Şairleri 10 Bölüm - Ata Terzibaşı
7. Kaytaş Babaya Selam - Mehmet Beyatlı
8. Kerkük Evleri - Suphi Saatçi
9. Erbil Şairleri - Ata Terzibaşı
10. Erbil'den Bir Ses - Mehmet Erbilli
11. Haşim Nahit Erbil ve Irak Türkleri - İzzettin Kerkük
12. Coşkun Duygularım - Mehmet Sadık
13. Merhaba Dostum - Ferhan Coşkun
14. Duygularım - Mehmet Sadık
15. Yaralı Kerkük - Mustafa Gök Kaya
16. Yurdum Kerkük - Ferah Gök Kaya
17. Üç Taş - İhsan Kitapçı
18. Irak Edebiyatında bir Adım - Abdullatif Benderoğlu
19. Sevilen Türkülerden Kerkük Kızı - Ahmet Fikri
20. Sevilen Türkülerden Abdulvahit Kuzecioğlu - Ahmet Fikri
21. Gönülden Ahlar - Recep Bektaş, Hasan Kevser, Şevket Kemal
22. Gönülden Hasretler - Abbas Tazeli

23. Atlar Kesilmez – Kemal Bayatlı
24. Kerkük'ten Perdeler - Cengiz Ketene
25. Kerkük İncileri - 2004 Türkmen Milli Çocuk Oyunları- Mehmet Abdullah
26. Irak Türküleri Bibliyografyası
27. Geleceğim - Nesrin Erbil
28. Deniz Rüyası - Nesrin Erbil
29. Altunköprü Şiir - Sadun Köprülü
30. Bahçeden Bir Gül Sanat - Sadun Köprülü
31. Yıllanmış Çileler Şiir - Sadun Köprülü
32. Hoyratlar - Aydı Erol
33. Kerküklü Mehmet Rasif Öztürkmen Hayatı ve Şiirleri
34. Irak Türkleri'nde Deyimler ve Ata Sözlere - İhsan S. Vasfı
35. Okuma Kitabı - Raşit Kazım Bayatlı
36. Felekoğlu Gerçekçilik Şairi - Ahmet Kuşçuoğlu
37. Damla, Damla Gül Olur - Adnan Sarıkahya
38. Kerkük Güldestesi – Suphi Saatçi
39. Taş Devrimine Şiirler- Ümit Köprülü
40. Yeni Güne Doğru - Ümit Köprülü
41. Olaylar Konuşuyor - Ali Marufoğlu
42. Şehitleri Anarken - Mevlüt Kaya
43. Kozak - Mustafa Gök Kaya
44. Yaralı Kerkük - Mustafa Gök Kaya
45. Ben hep Ordayım - Kemal Bayatlı
46. Ölümsüz Türkmen - Sabır Demirci
47. Kerkük Özlemi - Gülser Kerküklü
48. Irak Türklerinin Dünü-Bugünü - Fazıl Demirci
49. Gevimde Horyet Ağlar - Ömer Akbaş
50. Şehit Kemal Bekoğlunun Şiirleri
51. Erbil'deki Mezar ve Yatırları - Mehmet Mahmut
52. Zeki Muranadan Şarkı Türküleri - Ahmet Ortakçioğlu
53. Çiçekler Açarken - Ahmet Kuşçuoğlu
54. Nasrettin Hoca - Necat Kevser
55. Muhabbet Köprüsü - Mikdat Havdioğlu
56. Son Şiir - Yalçın Bello
57. Hüzünler Gurbette Büyür - Nusret Merdan
58. Memleketimden Hikayeler - Abulkadir Hacıoğlu
59. Sevda Destanı - Mehmet Kasapoğlu
60. Taşı Sıkma - Aydan Nakib
61. Öten Bülbüller - Behçet Gemgin
62. Kerkük Şairleri - Ata Terzibaşı
63. Köyümüz - Mehmet Salihi
64. Gönlümün Ezgileri - Sami Tütüncü
65. Çırağ - Hasan Kevser
66. Tisin Folklarından Örnekler - Hasan Kevser
67. Türkmen Sanat Basın Kitabı - Aydın Kerküklü
68. Haba Kerkük Bülbülü - Aydın Kerküklü
69. Irak Türkmen Edebiyatçıları - Kasım Sarıkahya
70. Irak Türkmen Folkloru Abdullatif Benderoğlu

71. Irak Türkmen Şairleri - Faruk Köprülü
72. Karanfil Çiçekleri - Hanı Sahip
73. Nesimi Abdülaziz - Semin Beyatlı
74. Nurlu Sözler Bahçesinden - Mehmet Hürşit Dakuklu
75. Türkmen Kadın Edebiyatı - Faruk Köprülü
76. Uçmaktan Kendi Arzumla - Kahtan Hürmüzlü
77. Dünya Hikayelerinden - Nevzat Abdülkerim
78. Cennet Kuşları - Fevzi Terzi
79. Kerkük'te Matbuat Tarihi - Ata Terzibaşı
80. Kerkük Havları - Ata Terzibaşı
81. Kerkük Matbuat Rehberi - Salahattin Sakı Veli
82. Acı Hayat - Nurettin Saatçi
83. Bir Ayın Şiirleri - Hişam Hasret
84. Vatan Şiarı Namık Kemal – Mevlüt Taha Kaya
85. Tuz Şairleri - Salahattin Nacioğlu
86. Gevilden Gevile Hoyratlar - Burhan Yaralı
87. Yengicedir Köyümüz - Nihat Kuşçuoğlu
88. Dedeler Sözü - Silver Çardağlı
89. Ölüme Zaman - Erken İsmet Özcan
90. Sanat Albümü - Mehmet Abdullah
91. Kerkük Folkloru - Gazanfar Paşayev
92. Irak Türkmen Folkloru - Gazanfar Paşayev
93. İnsan Hakları Açısından Irak Türkleri - Ziyat Köprülü
94. Olaydan Bir Şiir - Sanan Ahmet Ağa
95. Aşkının Anıları - Murat Yaşar
96. Türkmen Şairi - Mehmet Sadık
97. Nergiz Hanım – Sabah Kerküklü
98. Erbil Kalasının Geçmişi Bugünü - Burhan Yaralı
99. Filiz Seyfettin - Bir Avcı
100. Kerkük Rehberi - Cemal Abdullah
101. Sevda Destanı - Mahmut Kasapoğlu
102. Bu Menim Horyat Gevlim - Faruk Faik
103. Gönülden Coşan Sözler Ganim – Fetah Erbilli
104. Ağa Baba Hıdır Lütfü – Nefi Demirci
105. Mum – Faruk Köprülü
106. Gel - Adnan Kasapoğlu
107. Erbil'den Hoyratlar - Şemsettin Veli Erbilli
108. Yüreğimin İçinden Şiirle - Nihat Kuşçu
109. Dinmeyen Acılar - Diyar Erbil
110. Işıklı Gece - Fazıl Kahyaoğlu
111. Oduncunun Kızı - Ahmet Kuşçu, Behçet Gemgin
112. Nihayet - Hüseyin Necim Şehit Zada
113. Ata Terzibaşının Hayat ve Eseleri - Aydın Kerkük
114. Tapmaca Bulmaca - Aydın Kerkük
115. Acı Bir Akşam – Abdulkadir İzzet Dabbağoğlu
116. Ne Güzel Demişler - Muffak Nacioğlu
117. Balım Babaya Selam - Hasan Kevser
118. İçten bir Bağırış - Salah Behlul Ali

119. Zafer Bizim - İbrahim Sait Kebapçı
120. Bizim Türkümüz – Sabah Karaltın
121. Bizim Oğlan - Nasih Bezirgan
122. Genç Kelamlar - Genç Topluluğu
123. Aynada Zaman - Salah Nevroz
124. Irak Türkmen Edebiyatçıları - Kasım Sarıkahya
125. Armağan - Esat Naip
126. Gözyaşlarım – Dr. Çoban Hıdır Haydar
127. Bitmeyen Çile - Münevver Molla Hassun
128. Celal Rıza Efendi ve Şiirlerinden Seçmeler - Hasan Kevser
129. İl Sevgisi Destanı - Hıdır Galip Kahya
130. Vicdan - Mehmet Haşim Salih
131. Arzu Kamber Manzum Piyes - Şemsettin Türkmenoğlu
132. Arzu Kamber Masalı - Ata Terzibaşı
133. Özlem Mehmet - Haşim Salih
134. Gecenin Kanayan Yarası - Abdulletif Benderoğlu
135. Dağlı Yürekler - Behçet Cihat Tazeli, Abbas Şükür
136. Kerkük Hoyratları - Ata Terzibaşı
137. Kerkük Manileri ve Hoyratları - Ata Terzibaşı
138. Türkmen Çocuk Şarkıları - Taife Rüstem
139. Vatan - İsmail Sert Türkmen
140. Sesler - Ahmet Kerküklü
141. Çocuk Şiirleri - Aydın Kerkük
142. Bitmeyen Hasretler - Fahrettin Şevket, Faik Habib
143. Biraz Gülelim - Cebbar Kaya Can
144. Tuzdan Sesler -Salahattin Nacioğlu
145. Fuzuli Bağdadı - Abdülaziz Semin Beyatlı
146. Küçük Arkadaş - Kadriye Ziya, Pakize Süleyman
147. Nazım Refik Koçak – Aydın Kerkük
148. Parlayan Yıldızlar - Nurettin Merdan Erbilli
149. Irak Türkmen Türkçesi - Hidayet Kemal Bayatlı
150. Şehit Necdet Koçak Albümü - Türk Ocakları Yayınları
151. Irak Türkmenleri Gençlere Mektuplar - Acar Okan
152. Hasretin Adı Kerkük – Dr. Suphi Saatçi
153. Türkmenler - Bilal Şimşir
154. Irak'ta Türkmen Boy ve Oymakları – Habib Hürmüzlü, Ekrem Pamukçu
155. Düşmen Kardeşler - Vedat Yenerer
156. Ey Türkmen Kadını - Ekrem Pamukçu
157. Irak'ta Türk Ordusu – Orhan Avcı
158. Kerkük Türkçesi Sözlüğü - Habib Hürmüzlü
159. Kerkük Soykırımları - Şemsettin Küzeci
160. Musul-Kerkük ile İlgili Arşiv Belgeleri
161. Irak ve Kemalizm Hareketi – Dr. Gassam Kh.Al.Jumailı
162. Irak Türkmenlerinden Söz Ediyor – Cemal Şan
163. Ey Türkmen Genci – Ekrem Pamukçu
164. Kerkük - İsmet Tabu
165. Bir Dramın Öyküsü - Fazıl Demirci
166. 14 Temmuz 1959 Kerkük Katliamı – Savaş Avcı

167. Erbil - Sanan Ağa Kasap
168. Kerkük'ten Damlalar - Süleyman Öcal
169. Türkmen Asaleti - Sanan Ahmet Ağa
170. Irak Türkleri – Erşat Hürmüzlü
171. Kerkük Irak ve Ortadoğu - Ümit Özdağ
172. Kerkük-Musul Nasıl Verildi - Orhan Can
173. Türkmen Çilesi - Kerkük Türkmenoğlu
174. İçimizdeki Kerkük - İsa Kayacan - Şemsettin Küzeci
175. Irak Türkmen Boyları Oymakları ve Yerleşim Bölgeleri - Suphi Saatçi
176. Irak Türkmen Türkçesi – Kemal Beyatlı
177. Kerkük Gönlümde Aşk Yüreğimde Sızıdır - Osman Oktay
178. Kerkük'te İmaret ve Tesislerin Manzum Tarihleri - Ata Terzibaşı
179. İstihbarat Oyunları Petrol ve Kerkük - Ali Kerküklü
180. İnsan Vatanını Sever - ITC TT
181. Irak Türkleri ve Türkiye – Ümit Ertuğrul
182. Kerkük'ün Kimliği – Mahir Nakip
183. Kerkük Desem Vay Demesem Vay – Hüseyin Mümtaz
184. Kerkük'te Korya Pazarı – Kemal Beyatlı
185. Irak Siyaseti ve Etnik Kimlikler - Emin Salihi
186. Irak'ta 20. Asır Türkmen Edebiyatı - Muhsin Behçet Şakir
187. Telafer – Ümit Özdağ
188. ABD'den Kürtlere Bir Demet Kerkük - Reşit Kısacık
189. Irak Yanıyor - Vedat Yenerer
190. Sönmeyen Ateş Dinmeyen Hasret Kerkük - Nefi Demirci
191. Yolbaşı - Irak Gerçeği ve Türkmenler'in Direniş Öyküsü - Yusuf Ziya Arpacık
192. Türkmenler ve Irak - Erşat Hürmüzlü
193. Kerkük'te Bulduklarım - Nermin Nefitçi
194. Oyun İçinde Oyun: Kerkük – Ali Kerküklü
195. Kerkük Hoyratları - Habib Sevimli
196. Sönmeyen Ateş, Dinmeyen Hasret Kerkük - Nefi Demirci
197. Kerkük Siyasi Tarihi - Nefi Demirci
198. Musul'un Siyasi Tarihi - Nefi Demirci

3.4.2. Dergiler (Gazete ve Bültenler)

1. Kerkük Bülteni (İstanbul-1972)
2. Kardaşlık Dergisi (İstanbul- 1998)
3. Notlar Dergisi (Ankara- 1998)
4. Altünköprü Dergisi (İstanbul-2002)
5. Türkmen Bohçası Dergisi (İstanbul- 2002)
6. Irak Türkmenleri Dergisi (Ankara- 2003)
7. Gençlik Sesi Dergisi (Ankara- 2004)
8. Kerkük'ün Sesi Gazetesi (Bartın-2009)
9. Kerkük Dergisi (Ankara)
10. Türkmeneli Gençlik Edebiyat Dergisi (Ankara)

Sonuç

Türkmenler, Osmanlı'dan ve hatta Selçuklulardan kalan bakiye Türk toplulukları arasında belki de en kadim olanı. Türkiye'ye yönelik gerçekleşmiş Türkmen göçünde, Iraklı Türklerin Türkiye sevgisinin yanında, Irak'ın tarih içerisinde geçirdiği süreçlerin de büyük etkisi olduğu düşünülmektedir. Irak'taki rejim değişiklikleri ve sürekli savaş halinin, dönem dönem yerini büyük savaşların alması ve bu durumun doğurduğu sonuçlar itibarıyla göçlere neden olması, Irak'ta yaşayan Türk nüfusunun ilk tercihi olarak Türkiye'yi seçmesi nedeniyle Türkiye'deki Türkmen nüfusu her dönem artış göstermiştir. Özellikle Türk halkındaki Dış Türklere yönelik sempatinin yüksek düzeyde olması, bu toplulukların Türkiye toplumuna daha rahat entegre olmasını sağlamıştır. Ayrıca dil, din, kültür gibi toplumsal unsurların son derece yakın benzerlik göstermesi, Iraklı Türklerin "öteki" olarak algılanmalarının önüne geçmiştir, bu durum entegrasyonu kolaylaştırmıştır.

Diğer taraftan Türkiye'nin dış politikası her ne kadar yayılmacı ve devletlerin iç işlerine müdahaleden yana olmasa da Türkiye toprakları dışında kalan Türk unsurlarla irtibatını kesmemesi de önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Devlet politikası olmasa da Türkiye'deki belli akımların bu güçleri harekete geçirmesi, Dış Türklerin Türkiye ile olan bağların devam etmesini sağlamıştır. Bu irtibat, küreselleşmenin de getirdiği avantajlardan faydalanarak, bölgedeki Türkmen halkında ilgi uyandırmış, Türkiye ve Irak arasında gelip giden Türkmenlerin aktarımları da bunda etkili olmuştur. Böylece Türkiye'deki Türkmen nüfusu artmaya başlamıştır. Ancak Türkiye'ye gelen Türkmenlerin, Türkiye'deki şartlara kolay uyum sağlamalarının, Türkmenlerin kimlik algılamalarının değişmesine neden olduğu ve giderek "Türkiyelileştikleri" söylenebilir. Özellikle, Türkiye'ye gelerek yerleşik bir düzen kuran Türkmenlerin, ikinci kuşakların Türkmen kimliğini tam anlamıyla benimsediğini söylemek zor gözükmektedir. Türkiye'de yerleşik olarak yaşayan bir Türkmen'in, Türkiye ile Türkmen

kimliği noktasında Türkiyeli kimliğinin ağır bastığı, Türkmen kimliğinin farkında olmasına rağmen, kendini daha çok Türkiyeli hissettiğini söylemek mümkündür. Bu durum Türkmenlerin lobi oluşturabilmesi noktasında karşılaşılan en büyük sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Lobi oluşturulması konusunda, Türkmenlerin en büyük sıkıntularından biri de Türkiye'deki Türkmen davasının önde gelen kişilerinin arasındaki kişisel problemlerdir. Türkiye'de çok sayıda Türkmen kuruluşu olması bunun bir göstergesidir. Ne yazık ki bu "çok sesli" yapının ortak hareket etme bilinci zayıf kalmıştır. Son zamanlarda Türkiye'deki Türkmen kuruluşların biraraya gelerek bir konfederasyon oluşturma çabası ortaya çıkmış olsa da, bunun başarılabilmesi için Türkmenlerin kendi aralarındaki ihtilafları en aza indirerek, asgari müştereklerde buluşmaları uzun zaman alacak gibi gözükmektedir. Zira bir Türkmen kurumunun başında olan ve daha sonra bu statüyü kaybeden şahıslar, hemen başka bir oluşum kurmakta ve bu durum Türkmenlerin bir araya gelmesini zorlaştırmaktadır. Türkmen kuruluşlarının yöneticilerinin bir araya geldikleri platformlarda birlik mesajları ortaya çıksa da pratikte bir çabanın olduğunu söylemek şimdilik mümkün değildir.

Diğer taraftan Türkiye'de yaşayan çok sayıda Türkmen'in Türkiye bürokrasisinde önemli mevkilere geldiği görülmektedir. Ancak bu mevkilerdeki Türkmenlerden de kendi toplumları adına yeterince yararlanılamamaktadır.

Türkiye'deki Türkmen medyasının da daha işin başında olması, güçlü bir Türkmen birliğini sağlama önündeki en büyük engellerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Etkili bir Türkmen medyasının olmaması da Türkmen lobisi oluşmasını sekteye uğratan etkenlerdendir.

Buradan hareketle güçlü bir Türkmen lobisinin oluşabilmesi için;

- Tüm Türkmenlerin biraraya geleceği güçlü bir yapıya sahip merkezi bir oluşumun kurulması,

- Bu merkezi yapının güçlü bir şekilde ayakta kalabilmesi için güçlü bir ticari yapı kurularak bağımsız bir ekonomik güç elde edilmesi,
- Merkezi sistem içerisinde etkin bir medya organı kurularak, iletişim ağının ve propaganda-nın güçlendirilmesi,
- Merkezi oluşumda toplanacak bilgiler ışığın-da analiz ve değerlendirmeler yapılarak, kamu-oyunun etkin kullanımına sunulması,
- Türk bürokrasisinde önemli mevkilerdeki ki-şilerin Türkmen davasına katılımının ve bu ki-şilerin kurumlarını etkilemelerinin sağlanması,
- Türkiye içerisinde partnerler bulmak yoluyla etki kapasitesinin artırılması,
- Bu partnerlik çerçevesinde Türkiye'deki güçlü şirketlerle Irak'taki güçlü Türkmen iş adamları arasında bağlantının sağlanması ve bu sayede Türk şirketlerin etkililiğinin kullanılması,
- Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları ve siyasi partilerle iletişim güçlendirilmesi, gibi hareket tarzlarının etkin bir lobinin oluşturu-lması kapsamında yerinde olacağı değeren-dirilmektedir.

EK – 1: Türkiye’de Yaşayan Türkmenlerin Yerleşim Bölgeleri

EK – 2: Proje Kapsamında Mülakat Yapılan Kimseler

Kurum	Kişi	Mülakat Tarihi
Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilciliği	Temsilci Sadun Köprülü	08/12/2009
Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Ankara Şubesi	Başkan Mahmut Kasapoğlu	10/12/2009
Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği İzmir Şubesi	Başkan Timur Taş	16/12/2009
Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Konya Şubesi	Başkan Yardımcısı İlham Beyatlı	18/12/2009
Antalya Irak Türkmen Birliği ve Dayanışma Derneği	Başkan Kürşat Çavuşoğlu	04/01/2010
Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği	Genel Başkanı Mehmet Tütüncü	06/01/2010
Türkmeneli İnsan Hakları Derneği	Başkan Nefi Demirci	07/01/2010
Kerkük Vakfı	Genel Sekreter Suphi Saatçi	07/01/2010
Türkmen Aydınlar Derneği	Başkan Fuat Tigin	19/01/2010
Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilciliği	Enformasyon Dairesi Sorumlusu Adil Selbi	21/01/2010
Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilciliği	Dış İlişkiler Sorumlusu Hicran Kazancı	21/01/2010
Kerkük Haber Ajansı	Türkiye Temsilcisi Ersan Sarıkahya	22/01/2010
Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Ankara Şubesi	Başkan Yardımcısı Necmettin Çenebaz	22/01/2010
Irak İslam Yüksek Konseyi Türkiye Temsilcisi	Abdullah Tütüncü	29/03/2010
Irak Türkmenleri Adalet Partisi Ankara Temsilcisi	Abdullah Bayraktar	30/03/2010
Irak Türkmen Cephesi Eski Başkanı	Turhan Ketene	31/03/2010
Türkmen Danışma Meclisi	Başkan Ümit Beyatlı	31/03/2010
Türkmen Milliyetçi Hareketi	Başkan Hüsamettin Türkmen	02/04/2010
Ahi Evran Üniversitesi Ziraat Fakültesi	Öğretim Görevlisi Prof. Dr. Hüseyin Avni Tayfur	05/04/2010
Devlet Tiyatrosu	İsmet Hürmüzlü	12/04/2010
Irak Danıştay Eski Başkanı	Dr. İsmet Abdülmecit	15/04/2010
Türkmeneli Partisi	Başkan Riyaz Sarıkahya	19/04/2010
Irak Türkmen Cephesi	Seçim Dairesi Sorumlusu ve Kerkük İlçe Meclis Başkanı Münir Kafili	21/04/2010
İhsan Doğramacı Erbil Vakfı	Genel Sekreter Nesrin Erbil	29/04/2010

DİPNOTLAR

- 1 Bunun için bkz. “Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”, <http://www.hyd.org.tr/?pid=296>, Erişim: 22 Şubat 2010.
- 2 Dr. İbrahim SİRKECİ, “İrak’tan Türkmen Göçleri ve Göç Eğilimleri”, Global Strateji Enstitüsü, Temmuz 2005, s. 32.
- 3 6 Ocak 2010 tarihinde Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Merkezinde yapılan görüşme.
- 4 SİRKECİ, a.g.e., s. 8-9.
- 5 Bunun için bkz. International Crisis Group, “War In Iraq: What’s Next For The Kurds?”, Brüksel 2003.
- 6 SİRKECİ, a.g.e., s. 33.
- 7 Tarık TUFAN, “İrak’ta Türkmen Azınlık ve Kerküklü Göçmenler”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2001, s. 51.
- 8 SİRKECİ, a.g.e., s. 29-33.
- 9 Bunun için bkz. “1994-2005 Arası Başvurular ve Menşe Ülke Dağılımları, 1997-2007 Arası Avrupalı Olmayan Mültecilerin Kabul İstatistikleri, 1997-2007 Arası Avrupalı Olmayanların Sığınma Başvuruları”, <http://www.unhcr.org.tr/MEP/index.aspx?pagelD=158>, Erişim: 28 Aralık 2009.
- 10 2000-2007 Arası BMMYK’nin Türkiye’den Yaptığı Yerleştirmeler, <http://www.unhcr.org.tr/MEP/index.aspx?pagelD=158>, Erişim: 25 Şubat 2010.
- 11 Rapor için bkz. <http://www.hrw.org/en/reports/2008/11/26/stuck-revolving-door-0>, Erişim: 5 Ocak 2010.
- 12 Not: Türkmen kuruluşları hakkında detaylı bilgi daha sonraki bölümde verileceği için burada anlatılmamıştır.
- 13 SİRKECİ, a.g.e., 34-35.
- 14 TUFAN, a.g.e., s. 53.

AKADEMİK KADROMUZ

Hasan Kanbolat	Başkan
E. Tümğ. Armağan Kuloğlu	Başdanışman
Habib Hürmüzlü	Ortadoğu Danışmanı
Doç. Dr. Özlem Tür	Danışman & Ortadoğu Etütleri Editörü
Doç. Dr. Harun Öztürkler	Ortadoğu Ekonomileri Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Veysel Ayhan	Basra Körfezi Danışmanı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi U.İ.B.
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şahin	Ortadoğu Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Kürşad Turan	Danışman, Diaspora Çalışmaları, Ortadoğu Analiz Editörü
Dr. Didem Danış	Danışman, Göç ve Iraklı Mülteciler
Dr. İlyas Kamalov	Avrasya Danışmanı
Bayram Sinkaya	Ortadoğu Danışmanı
Bilgay Duman	Ortadoğu Uzmanı
Ogün Duru	Yönetici Editör
Oytun Orhan	Ortadoğu Uzmanı
Sercan Doğan	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Selen Tonkuş	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanriverdi	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Fatma Yaycı	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nazlı Ayhan	Uzman Yardımcısı, Projeler

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danıştay Eski Başkanı
Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
Prof. Dr. Dorayd A. Noori	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Hasan Alsancak	BP & BTC Türkiye, Enerji Güvenliği Direktörü
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü
Doç. Dr. Ersel Aydınlı	Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
İtir Bağdadi	İzmir Ekonomi Üniversitesi U.İ.B. ve AB Bölümü Öğr. Gör
Prof. Dr. İdris Bal	Polis Akademisi ve Turgut Özal Üniversitesi U.İ.B.
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Ekonomileri Danışmanı
Prof. Dr. Ali Birinci	Türk Tarih Kurumu Başkanı
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Gen. Md. Yrd
E. Hava Orgeral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Doç. Dr. Mitat Çelikpala	TOBB ETU Uluslararası İlişkiler Bölüm Bşk.
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	İstanbul Şehir Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı, İ.Ü. Tarih Bölümü

Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniv. Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
Osman Göksel	BTC ve NABUCCO Koordinatörü
Timur Göksel	Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
Büyükelçi Numan Hazar	Dışişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanı
Doç. Dr. Pınar İpek	Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Arslan Kaya	KPMG, Yeminli Mali Müşavir
Dr. Hicran Kazancı	ITC Ankara Temsilciliği Dış İlişkiler Sorumlusu
İzzettin Kerküklü	Kerkük Vakfı Başkanı
Doç. Dr. Mustafa Kibaroğlu	Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Musa Kulaklıkaya	TİKA Başkanı
Doç. Dr. Erol Kurubaş	Kırıkkale Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Mosa Aziz Al-Mosawa	Bağdat Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mahir Nakip	Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektör Vekili
Yrd. Doç. Dr. Tark Oğuzlu	Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Çınar Özen	Ankara Üniversitesi SBF U.İ.B.
Dr. Bahadır Pehlivan Türk	Hacettepe Üniversitesi U.İ.B.
Prof. Dr. Suphi Saatçi	Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
Mehmet Şüküroğlu	Enerji Uzmanı
Doç. Dr. Oktay Tanrısever	ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Erol Taymaz	ODTÜ Ekonomi Bölümü Başkanı
Prof. Dr. Sabri Tekir	İzmir Üniversitesi İ.İ.B.F. Dekanı
Yrd. Dr. Kürşad Turan	ORSAM Danışmanı
Doç. Dr. Özlem Tür	ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Türel Yılmaz	Kırşehir Üniversitesi İ.İ.B.F.

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık	ODTÜ
Bülent Aras	Işık Üniversitesi
Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi
İlker Aytürk	Bilkent Üniversitesi
Recep Boztemur	ODTÜ
Katerina Dalacoura	Londra Ekonomi Üniversitesi
F. Gregory Gause	Vermont Üniversitesi, ABD
Fawaz Gerges	Londra Ekonomi Üniversitesi
Ahmet K. Han	İstanbul Üniversitesi
Raymond Hinnebusch	St. Andrews Üniversitesi, Birleşik Krallık
Rosemary Hollis	City Üniversitesi, Birleşik Krallık
Bahgat Korany	Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık
Peter Mandaville	George Mason Üniversitesi, ABD
Emma Murphy	Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ U.İ.B. Başkanı
Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	Bilkent Üniversitesi U.İ.B.
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmén	ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniv. U.İ.B. Başkanı

Mithatpaşa Caddesi 43/4 Kızılay-Ankara-TURKEY
Tel: +90 (312) 430 26 09 Fax: -90 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr